

Vuosiraportti 2013

Ihmisarvon, perusoikeuksien ja perheiden tukemisen puolesta

Sisältö

Ihmisarvon, perusoikeuksien ja perheiden tukemisen puolesta	4
Puheenjohtajan katsaus	4
Asiantuntijuustoiminta: osallisuutta, yhteistyötä, tietoa	6
Kansalaistoiminnalla edistettiin vapaaehtoistoimintaa, verkostoitumista ja jäsenyhdistysten toimintamahdollisuuksia	20
Vaikuttamistoiminnalla vahvistettiin yksilöllisen elämän edellytyksiä	37
Talous ja hallinto	44
Verkostotyö ja jäsenyydet	60
Toimijat ja tekijät	61

IHMISARVON, PERUSOIKEUKSIEN JA PERHEIDEN TUKEMISEN PUOLESTA

Kehitysvammaisten Tukiliiton tarkoituksena on valtakunnallisena keskusliittona yhteistyössä jäsenyhdistystensä kanssa edistää kehitysvammaisten ihmisten ja heidän perheidensä yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta ja elämänlaatua.

Tukiliittoon kuuluu 174 jäsenyhdistystä ja niihin yli 17 000 henkilöjäsentä.

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

ODOTAMME ILMASTONMUUTOSTA

Tarvelähtöisyys, yksilöllisyys, yhdenvertaisuus. Itsemääräämisoikeus vaikuttavuus, asiakaslähtöisyys. Valinnan mahdollisuus, yhteistyö, osallisuus, omatoimisuus. Tällaisiin sanoihin törmää kun tutustuu toimintaympäristössämme meneillään oleviin lakimuutoksiin. Jos lainsäädännön perusteluissa käytetään tämän tapaista kieltä, on tulevilta lakiuudistuksista lupa odottaa hyvää.

Keskeisin lainuudistustyö meidän kohdeyhmämme kannalta on vammaislakien meneillään oleva yhdistäminen. Kehitysvammalaki tullaan sisällyttämään vammaispalvelulakiin. Kaiken pohjalla on ajatus yksilöllisiin tarpeisiin, ei diagnooseihin perustuvasta uudesta vammaislainsäädännöstä. Laista, jossa jokaisen vammaisen henkilön kohdalla avun ja tuen tar-

peet määrittyvät yksilöllisesti. Näinhän sen kuuluu olla. Jokaisen ihmisen kohdalla tarpeet ovat erilaiset. Jokaisella meillä on oma erityinen elämämme, henkilökohtainen historiamme, perhekohtaiset perinteemme ja taustastamme tulevat tottumuksemme.

Kehitysvammaisuutta on yhtä monenlaista kuin on kehitysvammaisia. Silti kehitysvammaisia ihmisten tarpeet on meillä ymmärretty ryhmätarpeina. Asuminen on toteutettu ryhmämuotoisena, työ- ja päivätoiminnassa on toimitettu ryhminä, opetus eriytettiin erityisryhmiin, vapaa-ajan toimintoja on toteutettu ryhmämuotoisina. Tällainen järjestämistapa on ollut omiaan hukkaamaan käytettävissä olevia resursseja – sekä palveluiden järjestäjän resursseja että kehitysvammaisten itsensä resursseja. Moni kehitysvammaisen ihminen on asunut liian raskaiden ja kalliiden palvelujen piirissä, mo-

nen kehitysvammaisen työkyky on jäänyt liian vähäiselle käytölle.

Erityisyydellä ja eriyttämisellä olemme myös vaikuttaneet ympäristön asenteisiin. Kun kehitysvammaisuus on sijoitettu erityisiin yksikköihinsä, erilleen muusta yhteiskunnasta, on samalla vahvistettu erilaisuuden pelkoa ja luotu kuvaa vieraasta ja kummallisesta ihmisryhmästä. Nyt tavoitteenamme on tavanomaisempi asuminen, oikeiden töiden löytäminen, mielekäs ja sisältörikas vapaa-aika ja kaikinainen osallisuus ympäröivässä yhteiskunnassa. Eriytämisen asenteet omaavassa ympäristön reaktiona kaikkeen tähän on hämmentynyt torjunta, jonka tunnetuin kansainvälinen muoto on ns. NIMBY-ilmiö. Kirjainyhdistelmä tulee englanninkielisistä sanoista, jotka tarkoittavat ”ei minun takapihalleni” (Not In My Back Yard).

YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia kos-

kevan sopimuksen ratifointi Suomessa on lähellä. Sopimuksen ratifointi vahvistaa kaikkien vammaisten ihmisten osallisuutta yhteiskunnassamme. Tukiliitolla on yhdessä muiden vammaisjärjestöjen kanssa edessä haastava tehtävä sopimuksen jalkauttamisessa säädöksiin, päätöksentekoon ja niiden kautta vammaisten ihmisten yksilöllisen avun ja tuen tarpeisiin vastaamiseen uudistuvan lainsäädännön hengen mukaisesti. Suurin haasteemme liittyy kuitenkin ilmastonmuutokseen – yhteiskunnassa vallitsevan asenneilmaston muutokseen. Meitä tarvitaan.

Jyrki Pinomaa
puheenjohtaja
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

ASiantuntijuustoiminta: Osallisuutta, yhteistyötä, tietoa

Koulutus- ja kurssitoiminta

Koulustoitinnassamme painottuivat kurssi-, projekti- ja verkostotyö. Koulustoitinnassa keskityimme vahvistamaan kehitysvammaisten henkilöiden vaikuttamis- ja itseilmaisutaitoja sekä tukemaan oikeutta seksuaalisuuteen. Perhekurseillamme perusteemoja olivat perheiden kokemukset, ajankohtaiset palvelut ja varhaiskuntoutus.

Julkaisusarjan oppaiden sisällön tuottaminen jatkui. Koulutuksissa sekä yhteistyöseminaarissa ja messujen infotilaisuuksissa jaoimme materiaalia ja tietoa muun muassa kehitysvammaisuudesta, ensitiedon merkityksestä sekä selkokielestä.

Yhteistyömme jatkui Koulutuskeskus Agricolan, Suomen Kuurosokeat ry:n ja Maaseudun Terveys- ja Huoltoliiton kanssa ja toteutimme aikuisten kurssin, perhekurssin ja perheloman.

Kelan rahoittama sopeutumisvalmennus

Sopimuskaudemme Kelan kanssa päättyi ja viimeiset kurssit alkoivat 2013, kurssien jatkojaksot toteutetaan vielä vuoden 2014 alkupuoliskolla. Kurseja oli kaikkiaan 15.

Kaikkiaan vuoden aikana kursseille osallistui 47 erityislasta tai -nuorta, 46 kehitysvammaista aikuista sekä 158 perheenjäsentä. Kurssien sisällöt olivat edelleen ajankohtaisia ja monelle perheelle selkiytyi lasta koskevien suunnitel-

Koulutukset

- *Kehitysvammaisten lasten ja nuorten seksuaalisuus* -luennot Vantaalla ja Joensuussa.
- *Nuorten seksuaaliset turvataidot*, luento, Espoo.
- *Sosiaaliset tarinat* -koulutus, Vantaa.
- *Rakkautta ilmassa* -kurssin seksuaalisuus aiheen alustus: Pieksämäki
- *Oot sä mun kaa* -seminaari rakkaudesta ja parisuhteesta: Pieksämäki. Suomen Lapsi- ja Nuorisogynekologisen yhdistyksen 10-vuotisjuhlasymposium,
- *Kehitysvammaisuus ja seksuaalisuus* -luento:
- *Selkokielen standardi Suomessa* -koulutukset: Tartto ja Riika
- *Selkokieli, kehitysvammaisuus ja ohjaus*, koulutuspäivä: Turun ammattikorkeakoulu
- *Selkokieli, selkeä viestintä/verkonkäyttö*, koulutuspäivä: Turun ammattikorkeakoulu
- Tietoturvakoulutukset ASPAn Turvallisuuden taitaja kursseilla: Lempäälä, Mikkeli, Helsinki ja Jämsä.

mien merkitys. Kaikki kurssilaiset saivat kurssin jälkeen yksilöllisen kurssiselosteen, joka toimitettiin myös Kelaan. Selosteeseen kirjattiin

kurssilaisen tarpeet ja suositukset esimerkiksi terapioiden saamiseksi ja suunnitelmien tekemiseksi.

Hakijoita viimeisille kursseille oli huomattavasti enemmän kuin kurssipaikkoja, mikä todentaa sen, että sopeutumisvalmennuskursseille on edelleen kysyntää. Kela muutti myös kohderyhmää koskevia kriteerejä tulevalle vuodelle, joten potentiaalisia kurssilaisia on enemmän kuin koskaan. Tulevilla kursseilla on entistä enemmän harkinnanvaraisia paikkoja, joten

muutkin kuin vaikeavammaiset henkilöt voivat hakeutua Kelan kustantamille kursseille.

Ensietietokurssit

Vuoden aikana järjestimme neljä Ensietietokurssia. Kurssuja pidettiin Ylöjärvellä, Kokkolassa ja Polvijärvellä. Perheitä osallistui kaikkiaan 27 ja kurssilaisia oli yhteensä 123. Erityislapsista 12 oli Downin syndrooma ja lievä kehitysvamma oli diagnosoitu 14 lapsella, lisäksi mukana

Tietoa kehitysvammaisuudesta ja perheiden tarpeista terveydenhuollon ammattilaisille

- **Sisarusseminaari 16.4.2103, Oulu.**

Tukiliitto on mukana sisaruustyöryhmässä, joka järjesti seminaarin. Seminaari oli suunnattu sosiaali-, terveys-, kasvatusta- ja kuntoutusalan ammattilaisille sekä perheille.

- **Sairaanhoitajapäivät 14. –15.3.2013, Helsinki.**

Tukiliitto oli mukana näytteilleasettajana teemalla ”Tietoa, tukea, kokemuksia ja vertaistukea”. Tietotorilla esiinnyimme kumpanakin päivänä aiheella ”Ensietiedosta elämänmittaiseen tukeen”. Tavoitteenamme oli vaikuttaa sairaaloissa ja terveydenhuollossa annettavaan tietoon kehitysvammaisuudesta terveydenhuollon ammattilaisille ja opiskelijoille. Sairaanhoitajapäivillä jaettiin runsain määrin julkaisusarjamme oppaita sekä esitteitämme.

- **Neuvolapäivät 9. – 10.10.2013.**

Tukiliitto oli mukana näytteilleasettajana. Tavoitteena oli vaikuttaa neuvoloissa annettavaan tietoon kehitysvammaisuudesta. Päivien aikana tavattiin työntekijöitä, luotiin verkostoja ja jaettiin materiaalia kehitysvammaisuudesta ja perheiden tarpeista.

- **Erityiskasvatuksen messut 17.9.2013.**

Tukiliitto oli mukana näytteilleasettajana. Osastolla vieraili noin 30 henkilöä. Tavoitteenamme oli jakaa tietoa kehitysvammaisuudesta ja perheiden tarpeista erityiskasvatuksen ammattilaisille ja opiskelijoille sekä perheille.

Tukiliiton uudessa Ensietieto-oppaassa Vanessa Ojanen ihmettelee maailmaa äitinsä Jenni Pitkäsén ja isänsä Eetu Ojasen sylissä.

oli yksi monivammainen lapsi. Erityislasten ikä vaihteli alle vuoden ikäisistä kymmeneen vuoteen.

Ensietietokurssien tavoitteena oli tarjota tietoa ja vertaistukea perheille, joiden lapsella on todettu kehitysvamma, kehitysviive tai kehityshäiriöitä. Kurssi maksettiin perheille terveydenhuollon lääkinällisenä kuntoutuksena sairaalan kautta, vammaispalvelulain mukaisena perheiden sopeutumismenuksena tai kehitysvammalain mukaisena vanhempain neuvontana ja ohjauksena kunnan vammaispalvelusta.

Perheiden maksusitoumuksen saaminen ei ole subjektiivinen oikeus, joten kunnan talou-

dellinen tilanne vaikuttaa maksusitoumuksen saamiseen. Kolme kurssille hakenutta perhettä jäi ilman maksusitoumusta.

Palautteiden mukaan kurssilla on selkiytynyt muun muassa palvelusuunnitelman, erityishuolto-ohjelman ja kuntoutussuunnitelman merkitys perheelle. Puheterapeutin ja musiikkiterapeutin osuudet kurssilla ovat kiinnostaneet perheitä ja antaneet myös käytännön vinkkejä yhteiseen toimintaan kotona. Palautteiden ja perhekohtaisten keskustelujen pohjalta lapsen ja perheen tarpeet ja suositukset terapioihin ja suunnitelmien tekemiseen kirjattiin yksilölliseen kurssiselosteeseen. Kurssiselosteet

toimitettiin sekä perheille että kuntoutukselta vastaavalle taholle.

Kaikki yhteyttä ottaneet ensitietoperheet ovat saaneet kurssilla tai postitse materiaali-paketin, joka on sisältänyt muun muassa *Minun elämäni* -oppaan, Down-oppaan, Sisarusoppaan ja Tukiviesti-lehtiä sekä esitteitämme.

Laadukkaan ensitiedon kehittäminen osana valtakunnallista verkostoa

Ensitieto-verkosto jatkoi toimintaa ja Kehitysvammaisten Tukiliitto osallistui verkoston toimintaan. Verkostoon kuuluivat lisäksi mm. Hel-

singin Kehitysvammaatuki 57, Jaatinen, Autismi- ja Aspergerliitto, Förbundet De Utvecklingsstördas Vål, Näkövammaisten Keskusliitto, ML-L:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö sekä Norio-keskus.

Ensitieto-verkoston tavoitteena on vahvistaa perheelle lapsen odotusaikana ja syntymän jälkeen annettavan ensitiedon laatua sairaaloiden hoitotyössä. Toimintavuoden aikana verkosto lähetti ylilääkäreille kyselyn ensitiedon antamisen käytännöistä yliopistosairaaloihin sekä usealle keskussairaalalle.

Lisäksi Ensitieto-verkosto kartoitti suomalaista tutkimustietoa asiasta sekä perheiden ko-

Vanhempien palautteita:

- *Kursseilla on aikaa miettiä myös omaa jaksamista ja vanhemmuutta, joka kantaa vielä pitkälle kurssin jälkeenkin.*
- *Uusi asia oli palvelusuunnitelman teko ja sen tärkeys, juridiset oikeudet.*
- *Käsitteet olivat epäselviä, totesimme, että palvelusuunnitelmaa ei olekaan tehty.*
- *EHO tehtiin pyynnöstäni ensimmäisen kurssijakson jälkeen, kun sanoin, että se täytyy tehdä kehitysvammaiselle henkilölle*
- *Toivomme, että kurssit jatkuvat. Kurssi oli hyvä ja tärkeä, saimme tietoa ja vertaistukea.*
- *Toiveet Tukiliitolle: Vammaisten etujen ajaminen. Vertaistukea ja apua ongelmatilanteissa.*

Palautteita sopeutumisvalmennuksesta.

Vanhempien arviot kurssin tarpeellisuudesta perheelle:

- Ei lainkaan tärkeä: 0
- Jossain määrin tärkeä: 1
- Tärkeä: 8
- Erittäin tärkeä: 17

Perheiden kokemukset Ensitietokurssilla

saadusta tiedosta ja tuesta:

Asteikko 1 – 5 (ei lainkaan-vähän -jonkin- verran-riittävästi-erittäin paljon)

Vastaajien määrä: 26

Kehitysvammaisuus	3,69
Kuntoutusvaihtoehdot	4,27
Ajankohtaiset palvelut	3,92
Vertaistuki	4,48
Perheen jaksaminen	3,92
Yhdistystoiminta	3,96

Palautteita Tukiliiton Ensitietokurseista.

kemuksia ensitiedon saamisesta. Lapsiasiavaltuutettu ja Ensitieto-verkosto tekivät syksyllä aloitteen Lastenlääkäriyhdistykselle ensitietoa koskevan Käypä hoito -suositusten laatimisesta. Vaikka aloite ei johtanut suoriin toimenpiteisiin, on asia saanut vastakaikua Duodecim-lääkäriseurassa, ja seura yhdessä muiden toimijoiden kanssa miettii uudenlaista toimintamallia hyvien käytäntöjen suositusten laatimiseksi.

Isovanhempien ja sisarusten huomioiminen

Järjestimme vuoden aikana kaksi Isovanhempi-lapsenlapsi-tsemppitapaamista. Tapaamiset olivat kolmepäiväisiä, ja ne järjestettiin sekä Ali Paasikiven Säätiön että liiton oman rahaston tuella (J ja A Kuusiston rahasto). Tapaamisiin osallistui kaikkiaan 21 isovanhempaa sekä 14 erityislasta. Tapaamisten tavoitteena oli vahvistaa sukupolvien välistä yhteyttä sekä tarjota isovanhemmille vinkkejä ja tietoa kehitysvammaisen lapsenlapsensa kanssa toimimiseen. Isovanhempien keskinäiseen tapaamiseen ei ole tällä hetkellä paljonkaan mahdollisuuksia, joten monet kehitysvammaisten lasten isovanhemmista tapasivat ensimmäistä kertaa vertaisiaan. Moni isovanhempi on kehitysvammaisen lapsen perheen henkisenä tukena mutta myös lapsen tilapäishoitajana tarpeen mukaan.

Olemme Sylva ry:n, TATU ry:n, Rinnekoti-säätiön ja Norio-keskuksen ohella mukana ns. sisaruustyöryhmässä, jonka tavoitteena on yhteistyössä nostaa esille erityislapsen sisaruuteen liittyviä asioita. Työryhmä järjesti huhtikuussa seminaarin Oulussa. Seminaariin osallistui ammattilaisia, sisaruksia ja muita läheisiä. Emme saaneet RAY:ltä hakemaamme projektirahoi- tusta vuodelle 2014 suunniteltuun sisaruutta

käsittelyyn hankkeeseen, mutta yhteistyöryhmä jatkaa toimintaansa.

Järjestimme kurssin erityislapsille ja heidän sisaruksilleen, Tukiliiton koulutustoiminnan ja Vaikuttava vertaistoiminta -projektin yhteistyönä. Kurssin yhtenä tavoitteena oli vahvistaa erityislapsen ja sisarusten suhdetta.

SAAVUTETTAVUUS, VAIKUTTAMINEN JA OSALLISUUS

Topside-hanke

Kehitimme Topside-hankkeessa vertaistukija-koulutuksen kehitysvammaisille aikuisille, yhteistyössä eurooppalaisten kumppaneiden kanssa. Hanke päättyi 2013 lopussa. Hankkeen koulutusmateriaaliin ja esitteeseen voi tutustua verkossa Peer Training -sivulla.

Topside-hankkeen innoittamana sekä sen työmenetelmiä ja sisältöjä hyödyntäen järjestimme vuoden aikana Vaikuttamiskoulutuksia. Suuntasimme Vaikuttamiskoulutukset Me Itse alajaosten jäsenille ja alajaosten taustatukihenkilöille. Koulutuksia järjestettiin Espoossa, Merikarvialla ja Porissa. Koulutuksiin osallistui kaikkiaan 37 henkilöä. Koulutusten teemoina olivat muun muassa yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja yhdistystoiminta. Materiaalina koulutuksissa käytimme selkokielistä Vaikuttamisopasta, joka ilmestyi vuoden 2012 lopulla. Tukea koulutusten toteuttamiseen saimme OK-Opintokeskukselta.

Kommunikaation, selkokielen ja vuorovaikutuksen koulutusta

Kursseillamme painotimme vuorovaikutukseen

ja itseilmaisuuksiin liittyviä asioita. Ohjelmassa oli kommunikaatiomenetelmiin tutustumista, niiden kokeilemistä sekä tietoa niiden merkityksestä puheen ja muun ilmaisun edistämiseksi. Esimerkiksi Ensietokursseilla toteutettiin kommunikaatiotyöpajoja, joihin osallistuivat sekä vanhemmat että lapset. Kehitysvammaiset aikuiset harjoittelivat oman mielipiteen ilmaisua ja asiointia esimerkiksi kuvakansion avulla.

Osallistuimme Virossa ja Latviassa järjestettyyn koulutusseminaariin. Seminaarin aiheena oli eurooppalainen selkokieli-standardi. Omasa osuudessamme kerroimme *Tietoa kaikille* -selkokieli-standardin käyttöönotosta Suomessa sekä sen soveltuvuudesta kehitysvammaisille henkilöille sekä henkilöille, joiden luku- ja kirjoitustaito on puutteellinen. Koulutukseen osallistui 90 henkilöä.

Selkokielen käytön merkitys ja hyödyllisyys todettiin myös Vaikuttamiskoulutuksissa. Siellä käytössä ollut selkokielistä Vaikuttamisopasta on myös jaettu muun muassa kehitysvammaisten viikon tapahtumiin tutustuttavaksi.

Yhteistyössä Turun Aikuiskoulutuskeskuksen kanssa toteutimme koulutuksia teemoilla: *"selkokieli, kehitysvammaisuus ja ohjaus"* sekä *"selkokieli, selkeä viestintä ja verkonkäyttö"*. Koulutukset oli tarkoitettu lähihoitajaopiskelijoille, joiden suomenkielen taito oli puutteellinen, kehitysvammaisille sekä lähihoitajille yhdessä. Osa opiskelijoista oli maahanmuuttajia.

Teatterista voimaa vuorovaikutukseen -koulutukseen osallistui Pirkanmaan alueelta kaksi kehitysvammaisten ryhmää. Koulutukseen osallistui myös lähityöntekijöitä asuntolasta ja toimintakeskuksesta. Ryhmät kokoontuivat vähintään kerran kuukaudessa. Toteutimme hankkeen yhteistyössä tamperelaisen teatteri Telakan kanssa. Teatteriopettajan ohjaamana ryh-

mä harjoitteli vuorovaikutustilanteita teatterin keinoin. Teatterista voimaa vuorovaikutukseen hankkeella tavoitelimme kehitysvammaisten ihmisten parempaa oman elämän hallintaa soveltavan teatterin keinoin. Tähän pyrittiin vahvistamalla kehitysvammaisten ihmisten ja heidän lähi-ihmistensä vuorovaikutustaitoja. Tavoite oli tukea kehitysvammaisten henkilöiden omaa kasvua ymmärtämällä omia vahvuuksia ja heikkouksia ja sitä, kuinka muut ihmiset ja he itse voivat siihen vaikuttaa. Hanke on saanut tukea opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Liiton omien rahastojen tuella järjestimme aikuisten *Iloinen toiminta* -kurssin. Kurssilaiset osallistuivat musiikkifestivaaleille ja opettelivat erätaitoja. Kurssin ohjelma oli laadittu mahdollisimman osallistavaksi. Festivaali ja metsä loivat monelle kurssilaiselle uudet puitteet toiminnalle. (J ja A Kuusiston rahasto).

Järjestimme *Soppatyttöjen kokkikurssin* Jyväskylässä, jossa kaupunkimiljöö loi hyvät puitteet kokkauksesta kiinnostuneille nuorille ja aikuisille. Kurssin loppuhuipentumana oli Ravintolapäivä, jossa menun ja tarjoilun hoitivat kurssilaiset. (R, L ja K Pärnäsen rahasto)

ÄITI EI PYSY KÄRRYILLÄ -PROJEKTI 2010 – 2014

Tavoitteenamme on, että erilaisissa palveluissa tunnustetaan vanhemmat, joilla on sellaisia merkittäviä vaikeuksia oppimisessa, että ne vaikuttavat lapsen kanssa toimimiseen.

Kehitämme palveluita perheiden tarpeita vastaaviksi valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti eri toimijoiden yhteistyönä. Vanhemmat ja muut perheenjäsenet ovat merit-

tävässä roolissa kokemusasiantuntijoina kehittämistyössä.

Toteutimme kokeilutoimintaa Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalveluiden kuntayhtymä Carean ja Päijät-Hämeen ja Itä-Uudenmaan sosiaalialan liikelaitos Verson alueella.

Vaikutimme verkostojen kanssa kohderyhmämme perheiden palveluihin sekä perheiden tunnistamiseen ja ohjaamiseen. Verkostojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kokoonnuimme vuoden aikana 19 kertaa. Yhteistyökumppaneita ja valtakunnallisen verkoston jäseniä ovat Autismi- ja Aspergerliitto ry, Ensi- ja turvakotien liitto ry, Kirkkohallitus, Kuntaliitto ry sekä Pirkanmaan, Kanta-Hämeen ja Satakunnan sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos.

Perheille järjestimme 10 vertaistukitapaamista vuoden aikana. Näistä yksi oli Agricolaopiston kanssa yhdessä järjestetty *Rakkautta Ilmassa* -kurssi Pieksämäellä. Yksilöllisiä perhetapaamisia oli 32. Vähensimme alueellista verkostotyötä ja perhetyötä kohti vuoden loppua, koska työ alueella päättyy kesällä 2014.

Jatkoimme yhteistyötä Rikosuhripäivystyksen kanssa kokeilualueella Kymenlaaksossa. Rikosuhripäivystys koki saaneensa toiminnalleen hyödyllistä tietoa kehitysvammaisuudesta. Myös yhteistyömme Kynnys ry:n ja Oulun Invalidien yhdistyksen SAMAT-projektin kanssa jatkui. Yhdessä teimme ja markkinoimme Oulussa pidettyä *”Vanhemmuuden tukena perheessä, jossa vanhemmalla on erityisen tuen tarvetta”* -koulutusta.

Tavoitteenamme on ollut tukea perheitä kertomaan itse omasta arjestaan. Me Naiset lehden artikkeli ja videojulkaisu edistivät tätä tavoitetta. DVD-julkaisua käytettiin koulutusmateriaalina ja yhteistyötilaisuuksissa.

Tarjosimme neuvontaa ja ohjausta sähkö-

Järjestimme koulutukset:

- *Vanhemmuuden tukena perheessä, jossa vanhemmalla on erityisen tuen tarvetta* -koulutuksia järjestettiin Oulussa, Jyväskylässä, Helsingissä ja Turussa. Koulutusten tavoitteena oli projektin tulosten juurruttaminen.
- *Perheiden arki ja tuen tarve* -koulutus Porvoossa ja Lahdessa.

Koulutuksiin osallistui yhteensä

197 perheiden arjessa toimivaa työntekijää.

Lisäksi osallistuimme Turussa

pidetyille TERVE-SOS-messuille infopisteellä.

Äiti ei pysy kärryillä -projektin koulutuksia 2013.

Toteutimme seuraavat lehtiartikkelit ja dvd:n perheiden arjesta ja tuen tarpeista:

- Tukiviesti: *”Äitiys palaverien puristuksessa”*
- Ammattiliittolehti Talentian 30 päivää Lastensuojeluliite: *”Kuten muutkin perheet”*
- Me Naiset: *”Avun varassa ”*
- DVD *”Arjen asiantuntijat – perheen ajatuksia arjesta, tuesta ja vanhemmuudesta”.*

Äiti ei pysy kärryillä -projektin toimintaa 2013.

postilla, muilla sähköisillä välineillä ja puhelimella. Suurimmassa osassa yhteydenotoista yhteydenottajat halusivat saada yleistä tietoa ja neuvontaa kehitysvammaisista ja/tai laaja-alaisia oppimisvaikeuksia omaavista vanhemmista ja heidän tukemisestaan. Perustimme myös uuden Facebookissa toimivan vertaistukiryhmän,

Joensuun MAHTI-kurssilla. Saara Hakkarainen ihailee Virpi Hyvärisen kuvaa, taustalla Aino Sarkula kirjoittaa tekstejään kirjaa varten.

johon oli liittynyt vuoden 2013 loppuun mennessä 14 kohderyhmän vanhempaa. Facebookin kautta kohderyhmän vanhemmat ottivat meihin yhteyttä enenevässä määrin.

Saavutimme toimintasuunnitelman tavoitteet lukuun ottamatta alueella olevien verkos-

tojen seuraamista ja tukemista sekä perheiden tukemiseen liittyvän toimintamallin valmistamista. Osa toimintaamme on ollut kutsua kokoon ja ylläpitää työntekijäverkostoja alueella. Verkostoille ei löytynyt ylläpitäjää, kokoonkutsujaa eikä jatkajaa alueen toimijoista, joten

Kirjan tekoa MAHTI-kurssilla.
Virpi Hyvärinen ja Pia Björkman
valitsevat kuvaa Virpin kirjan kanteen.

verkostojen työ suurimmalta osalta päättyi vuoden aikana.

Teimme työtä vuoden aikana sen eteen, että vertaistukiryhmä juurtuisi alueellisten toimijoiden toimintaan. Syksyllä se jossain määrin toimikin Tukiliiton paikallisyhdistyksen alla. Toimintamallin valmistuminen viivästyi. Isoimmat haasteemme toimintavuoden aikana liittyivät alueelliseen verkostotyöhön ja vertaistukiryhmän toiminnan juurruttamiseen.

MAHTI-projekti 2012 – 2015

MAHTI-projektin nimi on lyhenne sanoista mahdollisuuksien tie. Toimintamme on valtakunnallista.

Toteutimme kehittämäämme sopeutumisvalmennusmallia lievästi kehitysvammaisille

sekä muille aikuisille, jotka hyötyvät samankaltaisesta tuesta kuin kehitysvammaiset henkilöt. Toimintamme on tarkoitettu myös heidän lähi-ihmisilleen.

Sopeutumisvalmennuskursseillamme pyrimme vahvistamaan osallistujien hyvää mielenterveyttä ja tämän myötä omaa elämänhallintaa. Vertaistuen mahdollistuminen on toiminnan päätavoite. Kurssikokonaisuuteen sisältyi aloituskurssi, kotikäynti ja jatkokurssi. Kurssikokonaisuuteen osallistui jokaisen kurssilaisen kanssa lähi-ihminen, joka sitoutui tukemaan kurssilaista kurssiin liittyvissä asioissa kotona. Tavoitteenamme oli, että lähiyhteisö sai mahdollisuuksia ja keinoja tukea kehitysvammaista henkilöä hänen arjessaan.

Vuoden aikana toteutimme valtakunnallisesti neljä sopeutumisvalmennusjaksoa ja 16 kotikäyntiä. Kurssit järjestettiin Joensuussa ja Oulussa. Sopeutumisvalmennuskursseillemm-

me haki yhteensä 128 henkilöä, eli 64 kurssiparia. Jokaiseen kurssikokonaisuuteen valittiin kahdeksan kurssiparia. Sopeutumisvalmennukseen osallistui vuoden aikana siis 48 henkilöä, eli 24 kurssiparia.

Valtakunnallisia teemakursseja oli neljä. Teemoja olivat esiintymis- ja vuorovaikutustaidot, seurustelu ja seksuaalisuus, asumisviihtyvyys ja henkinen tuki sekä parisuhde ja seksuaalisuus. Aiheet valkoituivat sopeutumisvalmennuskursseilla esiin nouseiden tarpeiden perusteella. Osallistujia oli kaikkiaan 48. Hakijoita oli 90. Teemakurssit järjestettiin Tampereella, Helsingissä ja Seinäjoella. Lisäksi olimme mukana *Teatterista voimaa vuorovaikutukseen* -toi-

Lähi-ihmisten arviot

MAHTI-toimintaan osallistumisesta:

- Kurssilainen hyötyi toiminnasta: 80 %
- Kurssilaisen itseluottamus koheni kurssikokonaisuuden aikana tai sen jälkeen: 60 %
- Kurssilaisessa heräsi kipinä jotain muuta toimintaa, kuten kursseja ja koulutusta, kohtaan: 70 %
- Lähi-ihminen itse hyötyi toiminnasta: 80 %
- Kurssitoiminta auttoi lähi-ihmisiä näkemään kurssiparin kykyjä ja taitoja.
- Lähi-ihmiset kertoivat saaneensa sopeutumisvalmennuksesta uusia välineitä esimerkiksi siihen, kuinka tukea kurssiparia kertomaan toiveistaan.
- Toiminta toi kurssipareille arkeen uutta sisältöä, iloa ja omatoimisuutta.

Arviot MAHTI-toimintaan osallistumisesta.

minnassa, jossa testattiin sopeutumisvalmennukseen soveltuvia toiminnallisia harjoituksia.

Järjestimme 18 saavutettavaa ja osallistavaa tiedotustilaisuutta neljällätoista eri paikkakunnalla. Osassa tilaisuuksista projektityöntekijän työparina toimi sopeutumisvalmennukseen osallistunut henkilö eli kokemuspuhujia. Tilaisuuksissa oli mukana 289 kohderyhmämme jäsentä.

Osallistuimme näytteilleasettelijana Mielen-terveysmessuille, jossa toimintaamme oli esitelmässä lisäksi myös kokemuspuhujia.

Kurssilaisten kokemuksia

Kurssilaiset arvioivat sekä aloitus- että jatkokurssin hyväksi. Kurssilaiset kokivat toiminnan antoisaksi ja selkeästi mielekkääksi. Kurssilaiset saivat ryhmästä voimaa, varmuutta ja rohkeutta sekä uusia kavereita ja uutta tietoa. Kurssilaisille oli tärkeätä että kurssilla sai puhua elämästään. Tärkeä aihe oli esimerkiksi seksuaalisuus. Kurssilaisista 100 % arvioi hyötynensä toiminnasta.

Kurssilaiset toteuttivat asettamiaan arjen muutostavoitteita kurssijaksojen välissä. Lähi-ihmisten tehtävänä on tukea kurssilaisia käytännönläheisissä tavoitteissaan. Tavoitteina olivat esimerkiksi pyykinpesun harjoittelu, seuranhakupalstan käytön turvallinen opettelu Internetissä ja rahan nostamisen harjoittelu pankkiautomaatilta. Kurssilaisten oma-arvioinneissa arjen muutostavoitteet toteutuivat keskiarvoltaan juuri siten, kuten ne olivat asetettu. .

Materiaaleja

Tuotimme sopeutumisvalmennukseen vertaismateriaalia: *Oikeus rakkauteen* -videollamme kehitysvammaiset aikuiset kertovat omia ajatuk-

siaan rakkaudesta, parisuhteesta ja seksuaalisuudesta. Videosta on kaksi eri pituista versiota, jotka ovat internetissä Tukiliiton YouTube-kanavalla. Videot keräsivät neljässä kuukaudessa 1 696 katsontakertaa.

Toisen vertaismateriaalin aihe on palkkatyö. *Vertaismateriaali palkkatyöstä. Kehitysvammaiset ihmiset kertovat omia onnistumisen polkujaan palkkatyöhön* -materiaalista julkaistaan maksuton esite vuonna 2014.

Mainos- ja koulutusmateriaaleja projektin käyttöön. *MAHTIPUHETTA!-kurssilaisten videoviestejä elämän tärkeistä asioista*. Videoita tehtiin ystävyystyöistä, kurssikokemuksista, kiusaamisesta ja kehitysvammaisten ihmisten kohtaamista epäkohdista. Videot on julkaistu Tukiliiton YouTube-kanavalla. Kolme julkaistua videota on kerännyt yhteensä 661 katsontakertaa.

Valokuvia ja kurssilaisten kokemuksia kursseiltamme on julkaistu kotisivuillamme.

Toiminnasta julkaistiin artikkeli Tukiviestilehden numerossa 5/2013. Artikkelissa kurssilaiset kertoivat kokemaansa myös valokuvien avulla.

MALIKE – MATKALLE, LIIKKEELLE, KESKELLE ELÄMÄÄ

Malike-toiminnan päämääränä on, että vaikeavammaisilla lapsilla ja aikuisilla on oikeus ja mahdollisuus osallistua heidän itsensä merkitykselliseksi kokemaan tekemiseen. Vaikeavammaisella henkilöllä tarkoitamme Malikkeen toiminnan yhteydessä ihmistä, jonka liikkumista vamma vaikeuttaa huomattavasti. Osallistumisensa ja liikkumisensa tueksi vaikeavammaisen henkilö tarvitsee toisen ihmisen apua ja toimintavälineen. Toimintamme tavoitteena on tiedon

lisääminen ja vaikuttaminen vaikeavammaisten lasten ja nuorten osallistumista edistäviin asioihin sekä osallistumisen mahdollisuuksien, tiedon ja ohjauksen tarjoaminen.

Veimme toimintavälinekiertueella Pohjois-Suomen alueella toimintavälineet kahteentoista eri kuntaan. Kokeilupäivät tarjosivat osallistujille runsaasti ideoita ja kokemuksia. Onnistuimme tavoittamaan monen ikäisiä vaikeavammaisia ihmisiä. Usealle heistä tämä oli ensimmäinen tilaisuus tutustua toimintaamme ja välineisiimme. Yhteistyökumppaniksemme kiertueen toteuttamiseen lähtivät monet paikalliset toimijat: palvelu- ja toimintakeskukset, asumisyksiköt ja yksittäiset fysioterapeutit. Tiedotimme myös kuntien päättäjiä kiertueesta, mutta valitettavasti siltä suunnalta osallistujia ei tullut. Kiertueen tapahtumiin osallistui yhteensä 311 henkilöä. Heitä vaikeavammaisia oli 45 henkilöä ja valtaosa lähi-ihmisiä ja ammattilaisia.

Ulos talosta, pois pihasta -toimintavälikoulutuksen tiimoilta teimme oppilaitosyhteistyötä Rovaniemen ammattikorkeakoulun kanssa. Onnistuneen ensimmäisen koulutuksen jälkeen toimintavälinekoulutuksesta on päätetty tehdä osa tulevien fysioterapeuttien pysyvää opetussuunnitelmaa. Sama ratkaisu on tehty aiemmin jo Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Järjestimme ensimmäisen perheille suunnatun toimintavälinekoulutuksen, joka koettiin erityisen tarpeelliseksi. Toteutimme yhteistyössä verkostojensa kanssa 37 tilaisuutta sekä osallistuimme neljään Kelan sopeutumisvalmennuskurssiin. Vuoden aikana toimintaan osallistui yhteensä 1910 henkilöä, heistä 308 oli vaikeavammaisia.

Painopisteenämme oli lisätä tietoa toimintamateriaalimme sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa, uusien perheiden tavoittamiseksi. Esittelimme toimintaamme Sai-

raanhoitajapäivillä, Kuntoutusohjaajien koulutuspäivillä, Fysioterapia- ja kuntoutuspäivillä, TerveSOS-messuilla, Neuvolapäivillä ja Apuvälinemessuilla. Apuvälinemessujen yhteydessä järjestimme verkostoseminaarin, johon osallistui yhteensä 65 henkilöä.

Julkaisimme uuden oppaan vaikeavammaisille lapsille soveltuvista toimintavälineistä se-

kä päivitimme oppaan vaikeavammaisille aikuisille soveltuvista toimintavälineistä. Oppaissa esitellään toiminnassamme testattuja toimintavälineitä ja liikkumisen apuvälineitä. Oppaiden tavoitteena on levittää tietoa olemassa olevista mahdollisuuksista muun muassa päiväkoteihin, kouluihin, ryhmäkoteihin ja päivätoimintayksiköihin ja tämän myötä lisätä vaikea-

Live-roolipelaajat Kiril ja Henry Kujala eli Heimopäällikkö ja Heimon vanhin valmistautuivat rooliinsa valitsemalla roolivaatteet ennen maskeerausta. Kehitysvammaisten Tukiliiton Malike järjesti Hämeenlinnassa Voimavirtaa larppauksesta -perhekurssin.

vammaisten ihmisten osallistumisen mahdollisuuksia omassa arjessaan. Julkaisimme kuluneen vuoden aikana toiminnastamme kuvatun *Tahtoa, asennetta ja kokemuksia* -DVD:n. Malikkeen *Liikkeelle*-lehti 2013 ilmestyi tammikuussa. Lehden tavoitteena oli levittää tietoa ja kokemuksia toiminnastamme sekä tiedottaa vuoden tapahtumista.

Välinevuokraamot palvelivat toimintavälineiden kokeilijoita Tampereella, Helsingissä ja Rovaniemellä sekä peräkärryvuokraamo Imatralle. Vuokraamotoiminnassa oli pientä kasvua Rovaniemen ja Helsingin osalta.

Toiminnan vaikutuksia

Kurssit, tapahtumat, välineiden vuokraustoiminta ovat edistäneet perheen osallistumisen mahdollisuuksia, tuoneet vaikeavammaisten

aikuisten arkeen vaihtelua ja muutosta sekä lisänneet rohkeutta käyttää ja vuokrata toimintavälineitä. Vuokraustoiminta on edistänyt henkilökohtaisten välineiden hankintaprosesseja.

Ulos talosta, pois pihasta -toimintavälinekoulutukset ovat synnyttäneet uusia alueellisia verkostoja tukemaan vaikeavammaisten henkilöiden osallistumista, lisänneet tietoa osallistumisen mahdollisuuksista, muuttaneet alueellisten yhteistyöverkostojen toimintatapoja, verkostot ovat alkaneet toimimaan itsenäisemmin ja hyödyntäneet Malikkeen toimintavälineitä sekä hankkineet omia.

Oppilaitosyhteistyö lisännyt opiskelijoiden ja opettajien tietoa vaikeavammaisuudesta ja heidän osallistumisen mahdollisuuksistaan, muuttaneet koulutuksen opintosisältöjä osaksi opetussuunnitelmaa sekä synnyttäneet uusia innovaatioita apu- ja toimintavälineiden osalta.

KANSALAISTOIMINNALLA EDISTETTIIN VAPAAEHTOISTOIMINTAA, VERKOSTOITUMISTA JA JÄSENYHDISTYSTEN TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIA

Kansalaistoiminta – kehittämis- kumpanuutta kentän kanssa

Kansalaistoiminnan vuosi 2013 jatkoi strategiamme siirtämistä käytännön toiminnaksi. Vuodelle oli leimallista uusien toimintatapojen kehittäminen yhdistyskenttämme tueksi. Vuoden raportoinnin pohjana ovat vuoden lopulla toteutetun yhdistyskyselyn tulokset, muut jäsenistölle osoitetut kyselyt, kansalaistoiminnan työryhmässä käydyt keskustelu ja keskusjärjestön työntekijöiden arviointitapaamiset.

Kuvaus vuoden 2013 toiminnasta jakautuu kolmeen liittomme strategiassa kansalaistoiminnalle asetettuun tavoitteeseen:

Yhdistyksemme toimivat ja vaikuttavat aktiivisesti.

Vertais- ja vapaaehtoistoimintamme on elävää ja uusiutuvaa.

Jäsenistömme luo kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Tavoite 1 Yhdistyksemme toimivat ja vaikuttavat aktiivisesti

Jäsenyhdistykset ja yksittäiset ihmiset ovat toimijoita paikallisella tasolla. Keskusjärjestön tehtävä on innostaa, tuottaa tukea, koulutusta ja materiaalia ja välittää tietoa toimivista käytännöistä.

sina tehty 5 – 12, viime vuonna niitä tehtiin 12.

Liittokokouksen yhteydessä järjestettyyn *Muutos on mahdollisuus* -seminaariin osallistui 135 henkilöä. Seminaari sai osallistujilta erinomaista palautetta.

Sekä seminaari että liittokokous videoitiin ja näytettiin suorana verkkolähetyksenä ensimmäistä kertaa.

JOHTAMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO

Kehitysvammaisten Tukiliiton liittokokouksessa Tampereella 2013 oli mukana virallisia kokousedustajia 72 yhdistyksestä, yhteensä 122 edustajaa. Vuoden 2013 alussa yhdistyksiä oli kaikkiaan 175. Liittokokousaloitteita on viime vuo-

YHDISTYSTEN TUKI, KOULUTUKSET, NEUVONTA

Keskusjärjestön yhdistyksille antamaa suurinta tukea ovat jäsenpalvelut, mm. jäsenrekisteri ja

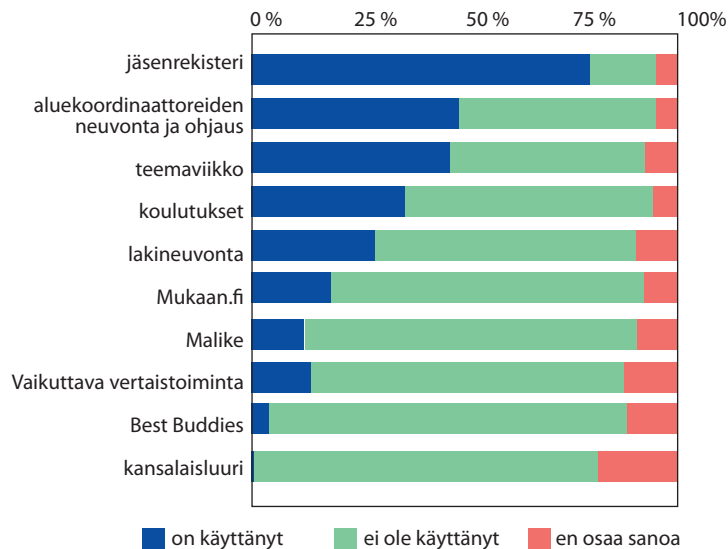
erilaiset koulutukset sekä aluekoordinaattoreiden antama neuvonta ja ohjaus. Jäsenrekisterin palveluita käyttivät lähes kaikki yhdistykset.

AIKA HAASTAA

Yhdistystoiminta, myös Tukiliitossa on murrosvaiheessa. Toimintaympäristön ja ihmisten toimintatapojen muutos jatkuu ja tämä haastaa muutokseen myös järjestörakenteita ja tapojamme toimia. Vuonna 2012 aloitettu paikallistoiminnan kehittämisen valmistelu jatkui viime vuonna. Tukiliitossa käynnistimme *Aika haastaa* -toiminnan, jonka keskeisinä tavoitteina on lisätä yhdistysten keskinäistä yhteistyötä ja löytää uusia toimijoita kiinnostavia toimintatapoja.

Aika haastaa on yhdistysten ja keskusjärjestön yhteinen kehittämishanke vuosina 2014–2016. Sen päämäärä ja osatavoitteet on kuvattu oheisessa kuviossa.

Vuoden 2013 aikana valmistelimme Aika haastaa -toiminnan koulutukset ja materiaalit, verkostotapaamisten sarjan yhdistyksille kautta maan ja haimme Raha-automaattiyhdistykseltä (RAY) uutta Ak-avustusta siirrettäväksi yh-

Yhdistyskysely 2013. Keskusjärjestön palveluiden/tuen käyttö yhdistyksissä.

distysverkostojen käyttöön vuodesta 2014 alkaen. RAY myönsi järjestötoiminnan avustusta Tukiliitolle 70 000 euroa/vuosi ja se käytetään kokonaisuudessaan tukipiirien avustuksiin ja

Päämäärä Toiminnan tavoitteina on uudistaa jäsenyhdistysten kenttää niin, että yhdistyksillä on tiedolliset, taidolliset ja rakenteelliset edellytykset toimia ja vaikuttaa aktiivisesti.

Tavoite 1 Yhdistysten toiminta monipuolistuu ja tehostuu.

Tavoite 2 Yhdistykset tekevät alueellista yhteistyötä muiden tukiyhdistysten kanssa.

Tavoite 3 Yhdistysten yhdistyminen on hallittua ja tarkoituksenmukaista.

Aika haastaa on yhdistysten ja keskusjärjestön yhteinen kehittämishanke vuosina 2014–2016.

Kuopion Voimaannu, verkostoidu ja viihdy -päivässä lokakuussa rakennettiin unelmien majoja.

Aika haastaa -toiminnassa syntyvien yhdistysten verkostoille.

Syksyn 2013 aikana tiedotimme toiminnasta yhdistyksille monipuolisesti: kirjeellä, aluepostin ja valtakunnallisen jäsenkirjeen välityksellä, kotisivuilla, Tukiviestissä ja Facebookissa. Väli-Suomen alueella pidimme seitsemän tukipiirin syyskokouksessa Aika haastaa -tiedotuksen ja syyskaudella aihe oli esillä myös kaikissa yhdistyskontakteissa ja tukipiiritilaisuuksissa ympäri maan.

Järjestimme alueelliset koulutuspäivät "*Voimaannu, verkostoidu ja viihdy*" Rovaniemellä, Oulussa ja Kuopiossa. Osallistujia näissä tapahtumissa oli yhteensä noin 80. Päivät pystyttiin yhdistysten toiveiden mukaisesti järjestä-

mään ilman osallistumismaksua. Tampereella päivät jouduimme perumaan vähäisen ilmoittautumisen vuoksi.

Aluekoordinaattorit ovat keskusjärjestön tarjoama lähituki, jota yhdistykset toivovat saavansa mahdollisimman paljon. Yhdistyskäyntien linjauksena keskusjärjestön suunnasta on, että käynneillä on selkeä kehittämis- tai koulutuksellinen tavoite. Varsinaisia yhdistyskäyntejä tukiyhdistyksiin tai tukipiireihin Tukiliiton aluekoordinaattoreilla on vuoden aikana ollut yhteensä 43, lisäksi on osallistuttu neljään useamman yhdistyksen alueelliseen yhdistyspäivään. Vuoden 2013 arviointikeskustelussa otimme tulevien vuosien haasteeksi olla yhteydessä jokaiseen yhdistykseen vähintään kerran vuodessa.

Aika haastaa -yhdistysverkostot antavat tavoitteen toteutumiseksi hyvän pohjan.

Yksi osa aluekoordinaattoreiden työtä on toimia yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa ja osallistua muun muassa aluetyöntekijöiden verkostoihin. Näiden verkostojen kanssa koordinaattorit järjestivät järjestötoimintaan liittyviä koulutuksia ja yhdistivät voimia myös oikeuksien valvonnan kysymyksissä. Koordinaattoreiden tehtävä on myös edustaa Tukiliittoa paikallisissa verkostoissa ja pitää esillä kehitysvammaisen henkilön hyvän elämän näkökulmaa. Alueilla työskentelevät neljä koordinaattoria osallistuivat yhteensä 10 järjestöjen yhteistyöverkoston työskentelyyn.

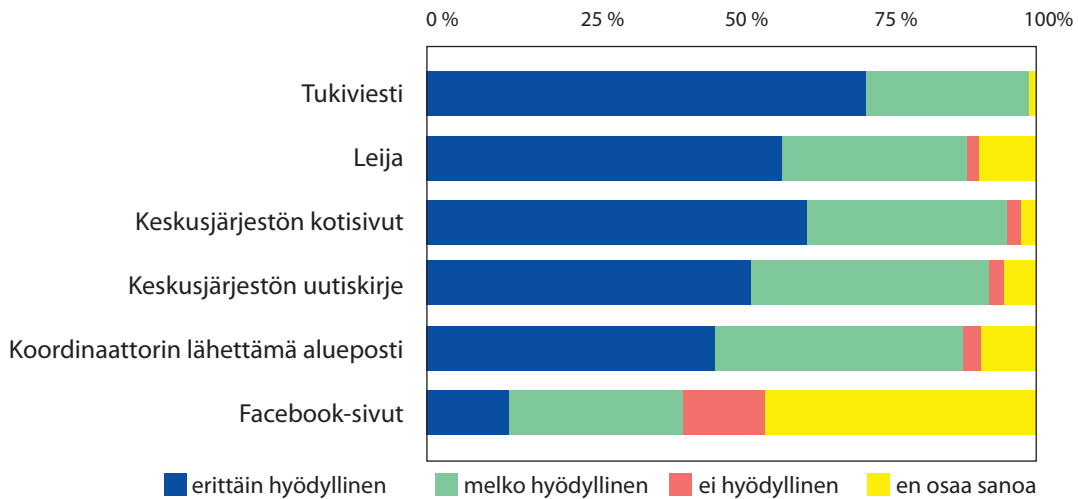
Uutena yhteydenpidon keinona otimme käyttöön webinaarit eli vuorovaikutteiset verkkokoulutukset. Vuoden aikana järjestimme kolme Kansalaiswebinaaria aiheista *Yhdistysten it-*

searviointi ja kehittäminen, Keskusjärjestön tuki jäsenyhdistyksille 2014 –2016 ja Yhdessä olemme enemmän – näin yhdistykset yhdistyivät Keski-Karjalassa. Uusi menetelmä ei vielä yltänyt suuriin osallistujamääriin, mutta osallistuneiden palaute oli myönteistä, joten käytämme webinaareja myös tulevana vuosina.

Yhdistysten käyttöön kehitettyä itsearviointimenetelmää kokeilimme neljän yhdistyksen kanssa ja aluekoordinaattorit ovat jatkossakin yhdistysten apuna tarpeen mukaan.

Jatkoimme vuonna 2012 aloitettua Kansalaisluuri-palvelua. Sen tarkoituksena on antaa puhelinneuvontaa järjestöasioissa ilta-aikaan

Yhdistyskysely 2013. Keskusjärjestön tiedotuskanavien hyödyllisyys yhdistysten mielestä.

kerran kuukaudessa ja kansalaisluuri@kvtl.fi sähköpostineuvonnan kautta. Kansalaisluuri on ollut hyvin vähäisessä käytössä ja sen lopettaminen on harkinnassa.

VIESTINTÄ JA MATERIAALIN TUOTTAMINEN YHDISTYSTEN KÄYTTÖÖN

Tiedottamisessa yhdistykset pitivät hyödyllisimpinä Tukiviestiä ja liiton nettisivuja ja myös valtakunnallinen jäsenkirje on jäsenlehtiselvityksessä todettu hyvin hyödylliseksi. Keskusjärjestön nettisivuilla Paikallisen toiminnan osuudessa on materiaalia mm. yhdistysten toiminnan ja kehittämisen tueksi. Sivuilla on kuukausittain vierailuja noin 1000. Paikallisen toiminnan sivuja muokkasimme toimivammiksi.

Valtakunnallisen jäsenkirjeen lähetimme yhdistyksiin vuoden aikana kaksi kertaa. Tämän lisäksi aluekoordinaattorit tiedottivat keskusjärjestön ja alueen tapahtumista ja koulutuksista jäsenyhdistyksille 40 – 60 tiedotetta/alue. Aluetiedotusta varten kehitimme loppuvuonna sähköisen Akkuna-tiedotteen. OK-opintokeskuksen ja muiden koulutustahojen tarjonnan toimitimme yhdistyksille 13 tiedotetta vuoden aikana.

Yhdistyksiltä saadun palautteen mukaan keskusjärjestö tiedottaa toiminnasta ja ajankohtaisista asioista runsaasti ja monikanavaisesti. Jonkin verran on ollut keskustelua siitä, että tiedotusta yhdistyksiin tulee liikaa ja tätä pohjalta on syytä kriittisesti arvioida tiedottamisen tapoja keskusjärjestöltä yhdistyksille.

Kampanjat ovat osoittautuneet hyväksi tavaksi tukea yhdistysten toimintaa. Keskusjärjestö antaa tapahtumalle teeman, tuottaa tiedo-

tusmateriaalia ja toimintaideoita ja jakaa pieniä tapahtuma-avustuksia. Vuonna 2013 järjestimme kaksi viikon kestävästä kampanjasta:

KEHITYSVAMMAISTEN VIIKKO

Kehitysvammaisten viikkoa vietimme perinteisesti 1.–7. joulukuuta. Viikon teemana oli kansalaisten oikeudet EU:n teemavuoden mukaisesti. Viikon slogan mukaili kansalaisuutta: ”Jokainen ihminen on laulun arvoinen”. Laulua kuultiin viikon aikana monella paikkakunnalla.

Taloudellista tukea myönsimme 53 tapahtuman järjestäjälle, tapahtumia oli viikon aikana noin 70 ja osallistujia niissä oli hiukan yli 4 000. Myönnetyn tuen määrään vaikuttivat muun

”Vertaistukea parhaimmillaan.”

”Teemaviikkoja kun olisi enemmänkin.”

”Myös vapaaehtoistyöntekijöille innostavaa ja motivoivaa.”

”Näyttävä näyttely kaikkien kaupunkilaisten nähtävälle.”

”Laaja positiivinen näkyvyys”.

”Samankaltaisella toimintamuodolla saadaan osallistettua mahdollisimman laajaa väkimäärää tärkeän asian vuoksi, joten käytämme tätä varmaan jatkossakin.”

Palautetta kehitysvammaisten viikosta.

muassa valmistelujen mittavuus, yhteistyö Me Itse alajaosten sekä muiden toimijoiden kanssa sekä viikon teeman monipuolinen ja luova soveltaminen.

Viikon teema ja siihen liittyvä Me Itse -yhdistyksen julkilausuma inspiroivat yhdistyksiä tuomaan kehitysvammaisten ihmisten arkea ja tarpeita näkyviksi alueilla. Viikolla nähtiin näytelmä ihmisten tasavertaisuudesta, järjestettiin keskustelutilaisuus kehitysvammaisten ihmisten elämästä ja mahdollisuuksista paikkakunnalla sekä kehitysvammaisten oikeudet ja velvollisuudet näyttely kirjastossa. Viikon teemalaulua esitettiin kauppakeskuksessa, karaokesa, seminaarissa ja joulujuhlissa. Juhlissa laulun ja tanssiin yhtyi muun muassa mieslaulaja, eläkeläisiä, senioritanssija sekä koululaisia.

KÄVELE JA VAIKUTA

Toisen teemaviikon järjestimme keväällä 2013 ja sen aiheet ja toimintaideat liittyivät lapsiper-

Kävele ja vaikuta -julisteen saattoi tulostaa itse.

heidän paikalliseen vaikuttamiseen ja muuhun toimintaan. Keskusjärjestö jakoi tapahtumiin taloudellista tukea ja valmista materiaalia. Tämän viikon aikana järjestettiin kuusi tapahtumaa eri puolilla Suomea ja niihin osallistui noin 600 henkilöä.

Tavoite 2 Vertais- ja vapaaehtoistoimintamme on elävää ja uusiutuvaa

Suuri osa vertais- ja vapaaehtoistoiminnasta toteutuu paikallistasolla. Keskusjärjestön tehtävä on innostaa, tuottaa tukea ja koulutusta ja raivata tietä toiminnalle.

VAPAAEHTOISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Elävä yhdistys

Elävä yhdistys -toiminta oli Kehitysvammaisten Tukiliiton kansalaistoiminnan kaksivuotinen (2011 – 2013) vapaaehtoistoiminnan hanke, jonka tavoitteena oli jäsenyhdistysten vapaaehtoistoiminnan laajeneminen ja monipuolistaminen.

Hanke sisälsi alueellisen kehittämis- ja koulutusosuuden, viestinnän ja yhteisöllisen median pilotoinnin ja materiaalin kehittämisen.

Aloitimme 2012 koulutusten järjestämisen Itä-Suomessa, Etelä-Suomessa ja Länsi-Suomessa. Kokonaisuudessa yhdistysten koulutus- ja kehittämisosuus toteutui vain Itä-Suomessa. Muiden alueiden koulutuksia siirrettiin ja päätettiin jatkaa yhdistysten kehittämistoimintaa vuoden 2014 alkaneen Aika haastaa -toiminnan yhteydessä. Mukana oli 18 yhdistystä, joista koulutuspäiviin osallistui 67 yhdistystoimijaa.

Pilotoimme toiminnassa Mukaan.fi-sivuja.

Kotisivut ja sosiaalinen media puhuttivat myös Elävän yhdistys -koulutuksissa. Vapaaehtoisten on helpompi löytää yhdistyksen tarjoamat vapaaehtoistehtävät netin kautta. Keskustelemassa Tiina Gyllenberg Espoosta ja Maisa Välimäki Turusta.

Sivuista ei muodostunut toimivaa pohjaa yhdistysten omille tai niiden keskinäiselle vuorovaikutukselle. Tuotimme materiaalia ja kehitimme kotisivuja palvelemaan yhdistysten vapaaehtoistoiminnan kehittämistä.

Joulukuussa 2013 tehtyyn yhdistyskyselyyn vastasi 15 Elävä yhdistys -koulutuksiin osallistunutta yhdistystä. Näiden yhdistysten vapaaehtoistoiminta ei juuri eronnut muiden yhdistysten toiminnasta. Koulutuksiin osallistuneissa yhdistyksissä vapaaehtoisille tarjottavien tehtävien määrä ja vapaaehtoisten käyttämä aika yhdistyksen toimintaan olivat hieman lisääntyneet. Sen sijaan yhdistysten ulkopuolisten vapaaehtoisten määrä ja vapaaehtoistoimintaa tekevien jäsenten määrä olivat vähentyneet. Elävä yhdistys -toimintaan osallistuneissa yhdistyksissä vapaaehtoistoiminnan tilanne kaikkiaan oli yhdistyskyselyn mukaan hieman parempi kuin yhdistyksissä yleensä.

Koulutuspäivistä saatu palaute oli voimakkaasti positiivista. Tärkein anti yhdistyksil-

le oli toisten yhdistystoimijoiden tapaaminen ja kokemusten ja ideoiden vaihto. Myös usko yhdistystoiminnan kehittämiseen nousi tärkeänä antina esille:

”Tapasin innostuneita ihmisiä, kuulin muiden tapahtumista, koin taas kerran, että teen arvokasta työtä.”

Yhdistysihmisten suurin este koulutuspäiviin osallistumiseen oli heidän kertomansa mukaan aikapula. Koulutukseen osallistuneet yhdistykset kokivat jaetun materiaalin melko hyödylliseksi ja yhdistysten oman kehitystehtävän ja vuorovaikutuksen muiden yhdistysten kanssa erittäin tai melko hyödylliseksi.

Elävä yhdistys -toiminnan kokemuksia ja materiaaleja käytetään alkaneessa Aika haastaa, yhdistysten yhteistyötä kehittävässä toiminnassa. Johtopäätös on, että kehittämistyötä tulee toteuttaa ”kevyemmin”, vähempää aikapanostusta edellyttävällä tavalla.

BEST BUDDIES -KAVERITOIMINTA

Best Buddies -projektin päämääränä oli löytää väyliä kehitysvammaisten ja vammattomien nuorten aidolle kohtaamiselle ja edistää kaikille avointa osallistumista. Hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä olivat kehitysvammaiset ja vammattomat 15–30-vuotiaat nuoret. Kolmi-vuotinen kehittämishanke päättyi vuoden 2013 lopussa. Tukiliitto jatkaa Best Buddies -kaveritoiminnan kehittämistä Kaverimeininki-projektissa, jolle Raha-automaattiyhdistys myönsi rahoituksen vuodeksi 2014.

Vuonna 2013 projekti järjesti Best Buddies -kaveritoimintaa pääkaupunkiseudulla sekä Tampereen, Jyväskylän ja Oulun seuduilla. Noin 80 uutta kaverinhakijaa ilmoittautui toimintaan, ja yhteensä 75 kehitysvammaisen ja vammattoman ihmisen muodostamaa kaveriparia oli mukana toiminnassa. Projekti järjesti 16 kaikille avointa ryhmätapaamista, joissa oli osallistujia yhteensä noin 450. Ryhmätapaami-siin osallistui kaveripareja, kaverinhakijoita ja muita toiminnasta kiinnostuneita. Hanke teki myös kaksi kouluvierailua, jotka tarjosivat opiskelijoille tilaisuuden tutustua kehitysvammaisuuteen ja Best Buddies -kaveritoimintaan. Lisäksi projekti osallistui yhteen koulussa pidettyyn teemapäivään.

Tiedotusta yhdistyksille

Alueellisesti järjestetyn Best Buddies -kaveritoiminnan ja oppilaitosyhteistyön lisäksi projektin toimintaan kuului tasavertaisesta kaveritoiminnasta tiedottaminen yhdistyksille. Hanke tarjosi yhdistyksille vinkkejä, esimerkkejä ja malleja liittyen kaveritoiminnan kehittämiseen tiedotteiden ja materiaalipankin avulla. Vuoden 2013

aikana projektin internetsivuilla olevassa materiaalipankissa käytiin noin 600 kertaa.

Vuonna 2013 Best Buddies -kaveritoiminta oli esillä eri medioissa yhteensä kuusi kertaa mukaan lukien paperiset ja sähköiset lehdet, erilaiset internetsivustot ja radion. Projektin internetsivuilla käytiin noin 4 800 kertaa. Hanke julkaisi Kehitysvammaisten Tukiliiton YouTube-kanavalla neljä uutta kaveripareista kertovaa videota.

Osallistujat saivat uusia kokemuksia

Kehitysvammaisten ja vammattomien osallistujien antama palaute kaveritoiminnasta oli myönteistä. Kehitysvammaisille nuorille toiminta tarjosi kanavan tutustua uuteen ihmiseen ja saada uusi kaveri. Merkityksellistä oli myös yhdessäolo ja osallistuminen erilaiseen tekemiseen kaverin kanssa.

Toiminnan tasavertaisuuden toteutuminen näkyi osaltaan siinä, että myös vammattomat nuoret korostivat uusiin ihmisiin tutustumisen ja uuden kaverin saamisen merkitystä. Lisäksi vammattomat nuoret kertoivat erilaisuuden ja kehitysvammaisuuden kohtaamisen olleen tärkeää. Haasteena toiminnassa oli se, että vuo-

Kesäkuussa 2013 Jyväskylän seudun Best Buddies -ryhmätapaamisessa Sofia, Titta ja Eveliina kokeilivat katuliitua.

den 2013 aikana 12 kaveriparia keskeytti toiminnan ennen kauden virallista päätöstä johtuen esimerkiksi elämäntilanteiden muutoksista.

Vierailut kouluissa

Kouluvierailuiden palautteissa opiskelijat pitivät vierailua hyvänä ja kiittivät erityisesti kehitysvammaisen puhujan osuutta. Vierailut auttoivat opiskelijoita ymmärtämään, että kehitysvammainen ihminen voi olla aktiivinen toimija, kuten kuka tahansa muukin ihminen. Sen sijaan uusia kaverihakijoita projekti ei juuri tavoittanut oppilaitosyhteistyön kautta.

Yhdistyksiltä saadun palautteen perusteella hankkeen kokoamasta kaveritoiminnan materiaalipankista oli apua tasavertaiseen kaveritoimintaan tutustumisessa. Projektin ja yhdistysten välille ei kuitenkaan syntynyt vielä varsinaiseen kaveritoiminnan kehittämiseen liittyvää yhteistyötä.

LAPSIPERHEIDEN KANSALAISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Käynnistimme vuonna 2013 Perheily-toiminnan, jonka tavoitteena on elävöittää paikallisyhdistysten lapsiperhetoimintaa valtakunnallisesti. Perheily voi olla mitä vaan lapsiperhetoimintaa, mitä yhdistykset haluavat järjestää, kuten perheiden yhteistä toimintaa tai oman alueen palveluihin vaikuttamista. Autoimme yhdistyksiä tässä tiedottamalla, kouluttamalla ja tuottamalla materiaaleja. Perustimme myös Perheily-verkoston, joka välittää tietoa, kierrättää ideoita ja käytäntöjä sekä tuo lasten, nuorten ja perheiden kokemustietoa näkyväksi. Linjasimme liiton

strategian mukaisesti niin, että toimintaan osallistuminen ei ole sidottu tiettyyn diagnoosiin.

Perheilyverkosto

Järjestimme Perheily-verkoston aloitustapaamisen 20.4.2013 ja syksyllä kaksi muuta verkosto-tapaamista. Näihin kolmeen tapaamiseen osallistui yhteensä 22 henkeä 12 eri Tukiyhdistyksestä ympäri Suomea. Kaiken kaikkiaan Perheily-verkostoon oli liittynyt vuoden 2013 lopussa 57 henkilöä, joista 48 henkilöä oli Tukiyhdistysten jäseniä. Verkostoon kuului vuoden 2013 lopussa edustajat yhteensä 33 Tukiyhdistyksestä eri puolelta Suomea. Jatkamme verkoston kasvattamista ja tapaamisten järjestämistä vuonna 2014.

Tammikuussa järjestimme lapsiperhetapahtuman järjestäjäkoulutuksen Joensuussa. Vuoden 2013 aikana Perheily-toiminta oli mukana kolmessa Voimaannu, verkostoidu ja viihdy -aluetapahtumassa, jotka järjestimme Oulussa, Kuopiossa ja Rovaniemellä. Tämän lisäksi Perheily oli esillä mukana Elävä yhdistys -koulutuksen kolmannessa tapaamisessa Mikkeliissä.

Tiedottaminen

Vuonna 2013 panostimme erityisesti Perheily-toiminnasta tiedottamiseen, jotta uudelle toiminnalle saataisiin tunnettavuutta. Perheilylle valmistui keväällä 2013 oma graafinen ilme, ja käytössä oli myös omat word- ja power point -pohjat. Graafista ilmettä ovat hyödyntäneet keskusjärjestön lisäksi muun muassa Oulun Perheily-toimikunta lasten messuilla ja Perheily Etelä-Pohjanmaa Facebook-sivuillaan ja omassa tapahtumatiedotuksessaan.

Teimme Tukiliiton kotisivuille perhesivujen

alle Perheilylle oman sivun, johon kokosimme perustiedot ja ajankohtaiset tiedotettavat asiat. Sivua oli katsottu vuoden 2013 aikana yli 1100 kertaa. Perustimme Perheilylle myös oman Facebook-sivun, jolla oli vuoden lopussa miltei 100 seuraajaa. Syksyllä 2013 teimme esittelymateriaaleja, joissa kuvasimme millaista kaikkea tukea Perheily tarjoaa Tukiyhdistyksille ja myös muille asiasta kiinnostuneille. Tiedotimme materiaaleista mm. kotisivuilla, Perheily-postissa, suoraan yhdistyksiin sähköpostilla ja Facebook-sivuilla. Lisäksi materiaalit olivat jaossa yhdistystapaamisissa ja tapahtumissa, joissa sivuttiin lapsiperhetoimintaa. Perheily ja tulevat lapsiperhetapahtumat olivat säännöllisesti esillä myös Tukiviestissä.

Kokeilimme niin ikään uusia tiedottamisen tapoja ja järjestimme vuonna 2013 kaksi verk-

koluentoa eli webinaaria. Toisen aiheena oli Perheilyn vuosi 2014 ja toisen lapsen oikeuksien päivä. Osallistujia oli yhteensä noin 30 ja kokemukset olivat rohkaisevia. Jatkamme webinaareja myös vuonna 2014.

Yhtenäistimme Perheilyn kokonaisuutta Tukiliiton sisällä syksyllä 2013 niin, että tiedon löytäminen olisi perheille helpompaa. Loimme Perheily-puun, jonka oksat ovat *"Lapsiperheiden toimintaa yhdessä ja yhteisesti"* ja *Lapsiperheille kurseja ja vertaistapaamisia"*. Tilasimme Perheilylle uutta jaottelua vastaavan yleisbannerin. Perheilyn alkuperäinen sinipohjainen ilme säilyi kansalaistoiminnan (*"lapsiperheiden toimintaa yhdessä ja yhteisesti"*) omassa käytössä. Saimme yhteiseen käyttöömme myös yleisesitteen ja roll upin. Uudistimme Perheily-postin lokakuussa 2013 vastaamaan uutta jaottelua.

Perheilylle valmistui oma graafinen ilme, jota on käytetty muun muassa Perheily Etelä-Pohjanmaan Facebook-sivulla.

Lähetämme postin kerran kuussa Perheily-verkoston ilmoittautuneille ihmisille ja linkitimme postin aina myös Perheilyn Facebook-sivuille.

Aloitimme syksyllä 2013 yhteistyön Ensieto-kurssien kanssa. Aluekoordinaattori selvitteli kurssille tulevien perheiden lähialueen tukiyhdistysten tilannetta etukäteen, ja kurssin ohjaaja jakoi tiedot osallistujille kirjallisesti. Jatkamme yhteistyötä vuonna 2014.

Käynnistimme Perheily-toiminnan yhteistyössä Tukiliiton Vaikuttava vertaistoiminta-projektin kanssa, ja jatkamme yhteistyötä ja projektin tuotteiden juurruttamista vielä vuoden 2014 ajan.

Vaikuttava vertaistoiminta järjesti ja teki vuoden 2013 aikana

Koulutukset: 3 pienryhmäkoulutusta, 3 verkkoluentoa, nuorten vaikuttamiskurssi ja sisaruskurssi

Materiaalin tuottaminen:

7 toiminnan aktivoimisen opasta, 5 koulutusmateriaalia tai tallennetta Perheiden kanssa yhteinen viikonloppu, yhteistyö Malike-toiminnan kanssa Lapsen oikeuksien päivän 20.11. kampanja ja tapahtumat

Yhteistyö: 8 paikallista yhteistyöprosessia, viestintäyhteistyö, 2 ohjausryhmän kokoontumista, Allianssiyhteistyö, kurssiyhteistyötä oman järjestön sisällä Uusien kotisivujen valmistaminen (avautuivat 8.10.2013)

Kotisivulle kertyi blogeja 31, webinaareja neljä, useita videoita ja digitarinoita.

Vaikuttava vertaistoiminta 2013.

VAIKUTTAVA VERTAISTOIMINTA

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin päämääränä oli perheiden voimaantuminen sekä vanhempien ja lasten kokemustiedon saaminen osaksi tuen ja palveluiden kehittämistä.

Vuoden 2013 toiminnassa keskeistä oli koulutusten ja materiaalien tuotteistamisprosessi. Projekti julkaisi tuotteet kesän ja syksyn aikana. Teimme yhteistyötä vanhempien kanssa monin eri tavoin. He mm. osallistuivat materiaalien tuottamiseen siten, että he saivat tekstejä kommentoitaviksi. Heidän kommenttinsa vaikuttivat siihen, millaisiksi materiaalit muotoutuivat. Kehitimme lapsiperhetoimintaa yhdessä Perheily-toiminnan kanssa valtakunnallisesti. Huhtikuussa 2013 olimme mukana Tukiliiton ensimmäisessä Perheily-verkoston tapaamisessa.

Uudet kotisivumme aukesivat syksyllä ja näiltä kotisivuilta yhdistykset ja perheet pääsivät tutustumaan projektin tuotteisiin. 6.11. pidimme seminaarin Helsingissä, jossa esiteltiin projektin toimintaa eri keinoin. Pääpuhujina oli vanhempia ja nuoria, jotka olivat osallistuneet projektin toimintaan. Loppuvuosi 2013 oli tuotteiden juurruttamista ja levittämistä.

Projektin tuotteistamisprosessi oli onnistunut: se toi konkreettisia välineitä, joiden avulla lapsiperheiden on jatkossa mahdollista toimia aktiivisesti paikallisesti ja verkossa. Projektin tuotteet kiinnostivat sekä oman järjestön työntekijöitä kuin muitakin erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden parissa toimivia järjestöjä. Levittäminen tapahtui uusien kotisivujen, Tukiliiton sisäisen yhteistyön ja tiedottamisen kautta syksyllä 2013.

Projekti vahvisti oman organisaation lapsiperhenäkökulmaa tuomalla siihen osaamista

Tuomas Juntunen tyttärensä Inkan kanssa Voimavirtaa 2013 -leirillä viime vuoden huhti-toukokuussa. Yksi kameroista on kiinnitetty rattaisiin.

erityisesti sosiaalisen median ja lasten osallisuuden ja kuulemisen asioissa, esimerkiksi lasten kuulemisen menetelmiä käytettiin useilla kursseilla. Projekti laajensi käsitystä lapsiperheiden vaikuttamistoiminnasta ja perinteisen oikeuksien valvonnan rinnalle tuli uusia suuntia esimerkiksi vanhempien verkkokampanjoita. Paikallinen yhteistyö tukiyhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa vilkastui keväällä ja erityisesti Itä-Suomessa ja joillekin paikkakunnille syntyi perheiden tapahtumia ja perhekerhoja.

Projektin palautteissa näkyi vanhempien kiinnostuneisuus ja innostuneisuus vaikuttaa vammaisia henkilöitä koskeviin asenteisiin sekä lasten ja perheiden palveluihin ja tukeen. Perheiden itsensä toteuttamia yhteisöllisiä vaikuttamisen esimerkkejä ei kuitenkaan ollut kovin montaa. Oman järjestön sisällä projektin merkitys oli tärkeä, kun se nosti lapsiperheiden tarpeita esille Tukiliiton paikallisille toimijoille. Projekti loi hyvää pohjaa myöhemmälle kehittämistyölle yhdistysten kanssa.

Projektissa kehitimme seuraavat tuotteet yhdistysten, ryhmien ja perheiden käyttöön:

Minulla on asiaa – Kysy ja kuuntele. Tue lasta saamaan oma äänensä kuuluviin.

Opas lapsen mielipiteiden ja kokemusten kuuntelemiseen. Kirjasessa perustellaan lapsen mielipiteiden ja kokemusten kuuntelemisen tärkeyttä. Lisäksi kirjanen esittelee keinoja erityistä tukea tarvitsevan lapsen oman äänen kuuluviin saamiseen erilaisissa tilanteissa.

Vaikuttamisen värisuora -kortit

Vaikuttamisen värisuorakortit sopivat vanhempien vertaisryhmien toimintaan.

Sovellattuna ne sopivat kaikille vaikuttamisesta kiinnostuneille ryhmille. Värisuorakorttien kautta ryhmä voi jakaa vaikuttamisen osaamista ja saa uusia ideoita vaikuttamiseen

Puheenvuoro!

Videontityöväline perheiden kokemusmateriaalin keräämiseen, vertaistuen ja perheiden tarpeiden kuulemisen avuksi. Haastattelut toimivat materiaalina vaikuttamistoimintaan perheiden itse kertomana, ei toisen käden kautta ilmaistuna. Tuote antaa valmiudet vanhemmille ja ammattilaisille tehdä videoituja haastatteluja ja sisältää myös ohjeet kuinka jakaa niitä verkossa.

KiViBlogi

Vanhemmilta saatuja ohjeita, vinkkejä ja kannustavia näkökulmia blogin kirjoittamiseen ja sen jakamiseen verkossa. Jatkossa materiaali täydentyy: Kuinka lisää blogin vaikuttavuutta jo kirjoitusvaiheessa ja jaat sen verkossa omalle kohderyhmälle?

VV-webinaari

Webinaari eli verkkoluento. Verkkoluennolla tietoa jaetaan keskustellen luennoitsijan johdolla. Verkkotapahtuma voi olla verkon kautta lähetetty videokuva paikallisesta tilaisuudesta. Webinaarin sisältö rakentuu osallistujien tarpeista.

Tuotteessa on mukana yksityiskohtaiset ohjeet verkkoluennon järjestämiseen ja levittämiseen.

Minä kuvaan – kuvia minusta. Valokuva lapsen osallisuuden edistäjänä

Kirjasessa annetaan vinkkejä siihen, miten voimauttavan valokuvauksen menetelmän keinoin voi saada näkyväksi erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja hänen sisarustensa maailmaa. Kirjassa on esitelty perheiden omia kokemuksia ja niiden hyväksi havaitsemiaan keinoja.

Sisaruuden vinkki kortit

Sisaruus on ihanan älytöntä touhua. Opaskirjanen, josta löydät viisi vinkkiä erityistä tukea tarvitsevan lapsen sisaruksen tukemiseen.

Digitalarina – nuorten ääni esiin

Digitalarinan avulla nuoret voivat esittää omia ajatuksiaan.

Oppaassa on teko-ohjeita ja vinkkejä.

Vaikuttava vertaistoiminta -projektissa kehitettyä.

Tavoite 3 Jäsenistömme luo kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä

Yhteistyökumppaneiden saaminen antaa pontta toiminnalle järjestön kaikilla tasoilla. Keskusjärjestön toiminta aktiivisena, luotettavana ja asiantuntevana osallistujana valtakunnallisissa verkostoissa luo edellytyksiä paikalliselle yhteistyölle.

kanssa, noin puolet yhdistyksistä teki yhteistyötä myös ammattilaisten, kuten vammaispalveluiden työntekijöiden kanssa. Kolmasosa oli verkostoitunut paikkakunnan muiden yhdistysten kanssa ja vain noin neljäsosa toimi yhteistyössä muiden tukiyhdistysten kanssa. Aika haastaa toiminnan keskeisenä tavoitteena onkin lisätä toimintavoimaa tukiyhdistysten yhteistyön ja keskinäisen työnjaon lisääntymisestä.

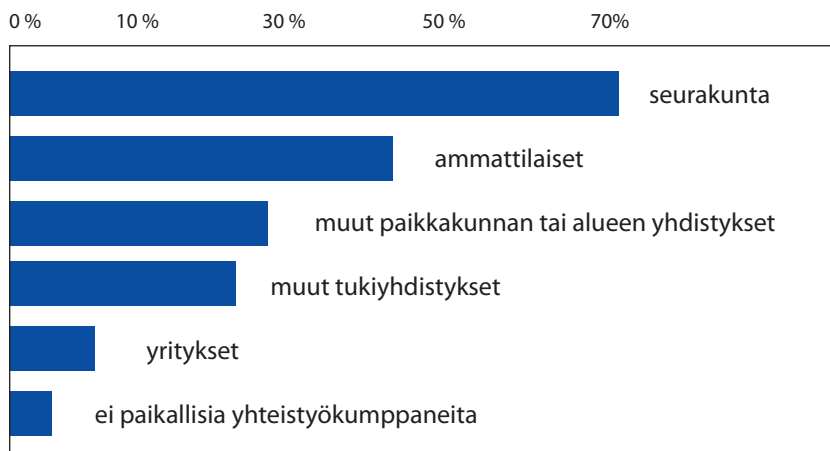
PAIKALLINEN VERKOSTOITUMINEN

Paikallinen verkostoituminen on tukiyhdistysten toimintaa. Verkostoitumisen avulla yhdistykset saavat resursseja, kuten tiloja, toimijoita ja rahoitusta toimintaan. Myös vaikuttamistyö saa lisää näkyvyyttä ja painoarvoa yhteistyöstä.

Yhdistysten verkostoituminen ei ole juurikaan muuttunut viime vuosien aikana. Eniten yhdistykset tekevät yhteistyötä seurakunnan

HARVINAISTEN VERKOSTOT

Kehitysvammaisten Tukiliiton toiminnassa on mukana perheitä, joiden jäsenellä on harvinaisen kehitysvammaoireyhtymä. Harvinaisille kehitysvammaryhmille suunnatun toiminnan tarkoituksena on mahdollistaa perheiden vertaistuki ja tukea ryhmien keskinäisen toiminnan käynnistymistä. Valtakunnallisen vaikuttamisen ja verkostoitumisen mahdollistamiseksi

Vuoden 2013 yhdistyskysely. Yhdistyksen lähimmät paikalliset yhteistyökumppanit.

Uudet oppaat tukevat perheitä,
kun lapsella on harvinaisen
kehitysvamma.

Tukiliitto on mukana järjestöjen ja säätiöiden muodostamassa valtakunnallisessa Harvinaiset-verkostossa.

Vuonna 2013 Tukiliitto järjesti perheille kolme oireyhtymäkohtaista perhetapaamista. Lisäksi järjestimme kaksi perhelomaa yhteistyössä Maaseudun Loma- ja Terveysuillon kanssa. Harvinaisten kehitysvammaryhmien toiminta toi lisäresursseja tapaamisiin ja perhelomille, joiden osallistujamäärä oli yhteensä noin 120 perheenjäsentä. Ryhmät toivovat, että Tukiliiton harvinaistoiminnan kautta järjestettäisiin perhetapaamisia säännöllisesti esim. muuttaman vuoden välein. Tapaamisia osataan hyödyntää myös yhdistystoiminnan tukena: yhdistys saattoi tapaamisen yhteydessä järjestää kokouksen ja saada uusia perheitä mukaan yhdistystoimintaan sekä ideoita toimintansa rahoittamiseen.

Rett-kommunikaatio -opas valmistui ja sitä jaoimme perheiden ja ammattilaisten käyttöön. Tapaamisissa perheille jaettu "Olen harvinaisen" -kassi tietosisältöineen sai kiitosta. Mukaan.fi-palvelussa toimi kaksi keskusteluryhmää ja tietoa toiminnasta jaettiin myös uutiskirjeen, Facebookin ja www-sivujen kautta.

Kehitysvammaisten Tukiliiton harvinaisten

vammaryhmien suunnittelija osallistui Harvinaiset-verkoston työryhmiin, kehittämispäiville ja Harvinaisten sairauksien päivän ohjelman toteuttamiseen. Norio-keskuksen kanssa tehtiin yhteistyötä ja sen kursseilla toteutetuilla asiantuntijuuspuheenvuoroilla tavoitettiin 16 perhettä. Vuonna 2013 valtakunnallisesti merkittävää Harvinaiset-verkoston toimintaa oli mm. yhteinen vaikuttamistyö harvinaisten sairauksien kansallisen ohjelman valmistelussa. Verkostolla on myös yhteiset verkkosivut sekä yhteistä tiedustustoimintaa harvinaisten ryhmien asioista.

KANSALLISET JA KANSAINVÄLISET VERKOSTOT

Toimivia kansalaistoiminnan verkostoja Kehitysvammaisten Tukiliitolla ovat SOSTEn eri verkostot, Harvinaiset-verkosto ja Vamlaksen alla toimiva Ytry.

Kansalaistoiminnan kansainvälisistä verkostoista Tukiliitto oli mukana muun muassa seuraavissa: Inclusion Europe, Pohjoismainen yhteistyöneuvosto (Nordiska samarbetsrådet), Best Buddies International ja harvinaisten ryhmien Eurordis.

VAIKUTTAMISTOIMINNALLA VAHVISTETTIIN YKSILÖLLISEN ELÄMÄN EDELLYTYKSIÄ

Vaikuttamistoiminnan painopisteet vuonna 2013 olivat YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien sopimuksen ratifointiin vaikuttaminen, KEHAS-ohjelman toimeenpanosuunnitelman jalkauttamistyöhön osallistuminen, vammaislainsäädännön uudistamisprosesseihin ja kehitysvammaisten ihmisten palveluiden saatavuuteen vaikuttaminen, asumispalveluiden laadun sekä työtoiminnan kehittämiseen osallistuminen, aktiivinen toimiminen kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan valiokunnissa sekä osallistavan viestinnän kehittäminen.

Vaikutimme lainsäädäntöuudistuksiin

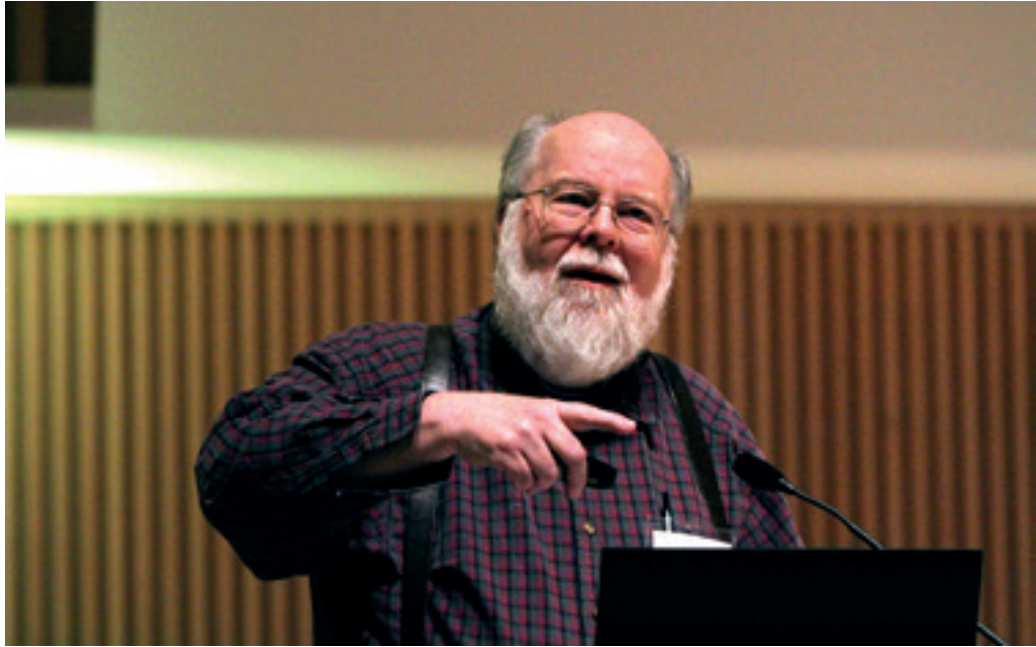
Lukuisten vireillä olevien lakimuutosten vuoksi lainvalmisteluprosesseihin vaikuttaminen korostui toiminnassamme ja koulutusten osuus vähentyi. Lausuntoja annoimme itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevasta työryhmämietinnöstä sekä sosiaalihuoltolakityöryhmän mietinnöstä. YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen ratifointiprosessi on ollut hidas ja vaikea, mutta vuoden 2013 aikana se eteni vihdoin viimeistelyvaiheeseen.

Johtava lakimies toimi aktiivisesti sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevassa työryhmässä sekä tiiviisti pykälien valmisteluun osallistuneessa vanhukset ja vammaiset – alatyöryhmässä. Muiden vammaisjärjestöjen edustajien kanssa yh-

teistyössä pystyimme vaikuttamaan lakiluonnoksen sisältöön siten, että laissa edellytetään monia itsemääräämisoikeutta edistäviä toimia sekä siihen, että tuettu päätöksenteko on otettu uutena asiana Potilaslakiin ja Sosiaalihuollon asiakaslakiin, vaikkakaan siitä ei taloudellisista syistä johtuen saatu uutta palvelumootta. Sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa Teos-työryhmässä valmistellaan esitystä vammaisten ja muiden vaikeasti työllistyvien ryhmien työelämäosallisuutta sekä muuta yhteiskunnallista osallisuutta vahvistavista lainsäädäntö- ja käytännön toimista. Tukiliiton johtava lakimies osallistui STM:n asettaman työryhmän työskentelyyn Vammaisfoorumin edustajana. Näkemyksiä ja erilaisia tulevaisuuden skenaarioita valmisteltiin yhdessä Tukiliiton työelämäasiantuntijoiden kanssa. Lisäksi Tukiliiton toinen työelämäasiantuntija oli kuultavana TEOS-työryhmän kokouksessa.

Myös Vates-säätiön ja Vammaisfoorumin työllisyysryhmän lainsäädäntöprosesseihin suuntautuneeseen vaikuttamistyöhön olemme osallistuneet tuottamalla kokemustietoa kehitysvammaisten ihmisten tilanteista. Kokemustiedon merkitys on erittäin suuri ja Tukiliitto on sen tuottamisessa keskeinen toimija.

Sosiaali- ja terveysministeriössä aloitti keväällä toimintansa vammaislainsäädännön uudistamista valmisteleva työryhmä. Tukiliiton johtava lakimies osallistui työryhmän asiantuntijasihteerinä aktiivisesti lainvalmisteluprosessiin. Koska tarkoituksena on kumota kehitys-

vammalaki, joka on turvannut tietyt erityispalvelut kehitysvammaisille ihmiselle, oli erityisen tärkeää päästä vaikuttamaan valmistelutyöhön siten, että kehitysvammaisten ihmisten oikeudet palveluihin säilyvät ja että kehitysvammaiset ihmiset pääsevät nykyistä paremmin osallisuutta tukevien palveluiden piiriin. Lakineuvontamme tulleista yhteydenotoista jalostimme työryhmälle materiaalia työskentelyn pohjaksi.

Yhteistyötä verkostoissa

Vammaispalvelukäsikirjan lakimiestyöryhmä käy läpi kaikki Korkeimman hallinto-oikeuden päätökset ja valitsee niistä merkittävim-

mät, joista tehdään tiivistelmät käsikirjaan. Merkittävimpiä päätöksiä kommentoidaan laajemmin. Johtava lakimies laati käsikirjaan koosteen henkilökohtaisen avun voimavarapäätöksistä ja osallistui muiden päätösten kommentointiin.

Kehas-ohjelman toimeenpanon seurantar ryhmän työ käynnistyi ja osallistuimme siihen tiiviisti. Tukiliiton vaikuttamistoiminnan päällikkö nimettiin työryhmän toiseksi asiantuntijasihteeriksi. Kehas-ohjelman toimeenpanolla vaikutetaan merkittävästi kehitysvammaisten ihmisten perusoikeuksien toteutumisen parantamiseen ja osallisuuden mahdollisuuksiin. Tämän vuoksi syvälinen seurantatyöryhmätyöskentelyyn osallistuminen on kehitysvammais-

Valta virtaa -konferenssin teemana olivat osallisuus ja itsemäärääminen.
Yhdysvaltalainen John O'Brien puhui yksilökeskeisestä elämänsuunnittelusta ja itsemääräämisen tukemisesta.

ten ihmisten näkökulmasta erittäin tärkeää ja pääsemme vaikuttamaan suoraan toiminnan keskiössä.

Verkostotyö on tärkeimpiä työmuotojamme. Vuoden 2013 aikana toimimme Vammaisfoorumin hallituksessa, vaikuttajaverkostossa, työllisyysverkostossa sekä kilpailutustyöryhmässä, valtakunnallisen vammaiskasteen ohjausryhmässä (Vammaisfoorumin edustajana) henkilökohtaista apua koskevassa kahdeksan järjestön yhteisessä Klaara-hankkeessa, Assistentti.infon neuvottelukunnassa ja jaostoissa, Vates-säätiössä sekä VIA (Vammaisten ihmisoikeudet asumisessa) -hankkeen ohjausryhmässä, Tiedän mitä tahdon ja Yksi naapureista -hankkeiden tukiryhmissä, Kaupunkilähetyksen Työkliniikka- ja Vates-säätiön Työmarkkinaviestintäprojektien ohjausryhmissä sekä Aulatyökodin toiminnan kehittämistyöryhmässä. Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan KVANK:n laatuvaliokunnassa ja sen alajaoksissa sekä Vammaispalvelukäsikirjan lakimiestyöryhmässä.

Klaara-hanke teki kyselyn henkilökohtaisen avun asioista palvelun myöntäjille, käyttäjille sekä kielteisen henkilökohtaisen avun päätöksen saaneille. Kokemuksista koottua raporttia käytimme koulutus- ja ohjausmateriaalina henki-

lökohtaisen avun asioissa. Olimme käynnistämässä Hanki elämä -kampanjaa, jossa informoitiin kuntia ja vammaisia ihmisiä henkilökohtaisesta avusta.

Osallistuimme Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön (VAMLAS) YTRY-verkoston piirissä tehdyn vammaisten ja sairaiden lasten tilapäishoidon järjestämistä koskevan kyselyn toteuttamiseen ja kyselyn tuloksista laaditun raportin kokoamiseen. Hyödynsimme kyselyn tuloksia vaikuttamistoiminnassamme, esimerkiksi lainsäädännön uudistamishankkeisiin liittyvässä työryhmytyössä.

Erityisen merkittävää oli vuoden 2013 aikana KVANK:n työn ja päivätoiminnan valiokunnan työskentelyyn osallistuminen. Valiokunnan visiotyöryhmä aloitti YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien sopimuksen mukaisten kehitysvammaisten ihmisten tuetun työn ja mielekkään päiväaikaisen toiminnan linjausten ja visioiden työstämisen. Visiotyöryhmän puheenjohtajaksi valittiin Tukiliiton työelämäasiantuntija.

Suoraan vaikuttamista

Teimme aktiivisesti yhteistyötä yksittäisten, Tukiliiton toimintaa lähellä olevien järjestöjen ja muiden yksityisten toimijoiden sekä aluehallintovirastojen, erityishuoltoapiirien ja Kelan kanssa. Varsinais-Suomen aluehallintoviranomaisten kanssa suunnitellun AVI-päivän jouduimme peruuttamaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi.

Luennoimme vuonna 2013 muun muassa palvelusuunnittelusta, henkilökohtaisesta avusta, YK:n sopimuksen merkityksestä sekä ratiointiprosessista, itsemääräämisoikeudesta sekä Kehas-ohjelmasta yhteensä noin kymmenessä eri tilaisuudessa, joissa osallistujia oli yhteensä noin 500. Toteutimme myös yhdessä Tukilii-

ton Vaikuttava vertaistoiminta -projektin kanssa webinaarin eli verkkoluennon kehitysvammaisten lasten ja heidän perheidensä palveluista.

Laadimme kirjeen kaikkiin suomenkielisiin kehitysvammaisten ihmisten asumisyksiköihin, joita on yli 500. Kirjeessä nostimme esiin kolme teemaa, joista olemme saaneet jäsenistöltämme paljon yhteydenottoja: ateriamaksut, ylläpitomaksut sekä asumisen laatu, jonka tärkeänä tekijänä on riittävä henkilö.

Olimme mukana kuudella kehitysvammaisille henkilöille ja heidän perheilleen tarkoitettulla kurssilla kertomassa lainsäädäntöön, palveluihin ja sosiaaliturvaan liittyvistä asioista. Näillä kursseilla saimme paitsi välitettyä perheille tietoa heidän oikeuksistaan ja tarjolla olevista palveluista, myös oman vaikuttamistoimintamme tueksi tärkeää tietoa perheiden palvelujärjestelmässä kohtaamista haasteista. Toimimme erilaisissa tilaisuuksissa kehitysvammaisten ihmisten työllistämiseen ja päiväaikaisen toiminnan kehittämiseen liittyvissä aiheissa kouluttajina ja keskustelun alustajina. Olimme kouluttajana kymmenessä tilaisuudessa, joissa oli yleisöä yhteensä yli 300. Työn sekä työ- ja päivätoiminnan kenttä on Suomessa varsin vanhanai-kaista ja perinteistä ja koulutus- ja keskustelutilaisuuksissa haastoimme tuota näkemystä ja avasimme YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien sopimuksen vaatimuksia, jotka edellyttävät muutoksia kentällä.

Julkaisimme alkuvuodesta päivitetyn sosiaaliturvaoppaan, jota jaetaan Tukiviestin mukana, kursseilla ja sähköisenä versiona Tukiliiton nettisivuilla. Meille tulleen palautteen perusteella oppaaseen linkitetään ja sitä hyödynnetään melko laajasti eri järjestöissä ja yhdistyksissä sekä myös viranomaisten toimesta. FDUV julkaisi lisäksi oppaan ruotsinkielisenä versiona.

Päivitimme myös edelleen laajoja nettisivujamme sekä ja muun muassa lisäsimme sinne kaksi uutta aihealuetta (terveydenhuolto ja maksuton oikeusapu). Kirjoitimme ajankohtaisista lakiasioista Tukiviesti-lehteen, Tukiliiton Ystävänblogiin sekä Tukiliiton nettisivujen Ajankohtaista-osioon. Loimme Tukiviestiin uuden Lakimies vastaa -palstan, jossa on tarkoitus lehdessä joka numerossa nostaa esiin yksi lakineuvontatoiminnassa esiin tullut tärkeä kysymys vastauksineen. Vuonna 2013 palstalla käsiteltiin kehitysvammaisten henkilöiden oikeutta yleisiin terveydenhuoltopalveluihin ja heihin asumisyksiköissä kohdistettavien rajoitustoimenpiteiden laillisuutta sekä omaishoidon tuen heikennysaikeita ja niihin vaikuttamista.

Lisäksi annoimme haastatteluja ja taustatietoa eri viestintävälineille (lehdet, radio, tv) ajankohtaisista lakiasioista. Yleisen tiedon jakamisen ja asennemuutostyön näkökulmasta on tärkeää, että myös työelämäaihe on esillä julkisuudessa. Televisioututisia ja lehtiartikkeleja, joissa haastateltiin Tukiliiton työelämäasian-tuntijoita, julkaistiin yhteensä kuusi, lisäksi toimittajille annettiin aiheesta taustatietoja uutisiin, artikkeleihin ja kolumneihin.

Tukiliiton molemmissa jäsenlehdissä oli vuoden aikana esillä työelämäaihe. Tukiviestin vuoden viimeinen numero oli erityinen työelämäteemainen kokonaisuus.

Yksilöllistä lakineuvontaa

Yksilöllistä lakineuvontaa annoimme pääsääntöisesti puhelimitse ja sähköpostitse. Lakimiehemme liittyi myös mukaan THL:n ylläpitämän Sosiaaliporssi-verkkopalvelun kehitysvamma-alan konsulttiryhmään, joka vastaa sosiaalialan ammattilaisten palveluun lähettämiin ke-

hitysvammaisuutta ja kehitysvammapalveluita koskeviin kysymyksiin. Kysymyksiä tulee muutamia kuukaudessa ja niihin laadittuja vastauksia julkaistaan Sosiaaliportin sivuilla.

Aloimme Tukiliitossa vuonna 2013 kerätä aiempaa systemaattisemmin ja laajemmin tietoa meille tulleista yhteydenotoista käyttäen sähköistä Webropol-lomaketta. Lomakkeen käytön otossa oli hieman alkuhankaluuksia, eikä aivan kaikkia vuoden aikana tulleita yhteydenottoja todennäköisesti saatu tilastoitua. Webropol-lomakkeeseen kirjattiin vajaa 1000 yhteydenottoa Tukiliiton lakineuvontaan. Kysyjistä vajaa viidennes oli viranhaltijoita ja toimintayksiköiden työntekijöiltä.

Iso osa kysymyksistä koski aiempaan tapaan asumista, henkilökohtaista apua sekä asiakasmaksuja. Paljon kysyttiin edelleen myös palvelusuunnitelmaan ja erityishuolto-ohjelmaan liittyvistä asioista sekä kuljetuspalveluista, omaishoidon tuesta ja tilapäishoidosta. Kysymyksiä herättivät lisäksi esimerkiksi perusopetukseen ja toisen asteen opetukseen ja ohjaukseen liittyvät oikeudet ja palvelut sekä aiempaa enemmän esiin nousseet terveydenhuoltoa ja kuntoutusta koskevat asiat.

Autoimme valitusten, oikaisuvaatimusten ja kanteluiden laatimisessa asioissa, joilla on laajemmin merkitystä kehitysvammaisille ihmisille ja heidän perheilleen. Saimme lukuisia myönteisiä päätöksiä, joiden johdosta kehitysvammaiset henkilöt ovat saaneet heiltä evätyjä palveluita. Lisäksi saimme lainvastaisesti perittyjä asiakasmaksuja poistettua esimerkiksi kuntouttavan päivähoidon sekä ateriamaksujen osalta. Teimme ohjaus- ja neuvontatyötä myös kehitysvammaisten ihmisten työ- ja päivätoiminnan sekä palkkatyöllistymisen asioissa. Neuvontaa ja ohjausta annoimme 68 tapauk-

nessa sähköpostitse, puhelimitse tai henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Yksilöllisellä neuvonnalla, muutoksenhauksella avustamalla ja koulutus- ja tiedotustoiminnalla pystyimme vaikuttamaan viranhaltijoiden asiakkaita koskeviin päätöksiin sekä kuntien ja kuntayhtymien käytäntöihin laajemminkin, esimerkiksi henkilökohtaisen avun myöntämisen edellytyksiin ja erityishuolto-ohjelmien laatimiseen. Myös pakkomuuttoja saatiin estettyä samoin kuin parannettua kehitysvammaisten ihmisten asumisen olosuhteita.

Käsittelimme ajankohtaisia oikeuksiin, lainsäädäntöuudistuksiin ja palveluihin liittyviä aiheita laajasti Tukiliiton jäsenlehdissä, kotisivuilla ja muussa sähköisessä viestinnässä.

Viestimme vahvasti ja monikanavaisesti

Tukiviestin teemat olivat: Oikeus ja kohtuus, Voimanlähteet, Asuminen, Arjen asiantuntijat sekä Työ ja koulutus. Lehdissä kerroimme muuttuvan lainsäädännön vaikutuksista sekä annoimme tietoa ja vaikuttamisen välineitä kehitysvammaisille ihmisille ja heidän läheisilleen. Teema-lehdistä syntyvä kokonaisuus palveli tasapainoisesti yhtäältä lapsiperheiden tarpeita ja toisaalta aikuisen kehitysvammaisen tietä kohti omaehtoista elämää.

Selkolehti Leija oli vuonna 2013 ilmestynyt 30 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi keräsimme Me Itse ry:n kanssa kehitysvammaisten ihmisten viestejä, jotka vastaanotti ministeri Krista Kiuru syyskuussa. YK:n Lukutaidon päivän tapahtumassa Leija sai *Vuoden 2013 selväsana* -tunnustuksen. Kertomusvuoden aikana lehdessä nousi erityisesti esille lukijoiden kokemus kiusaaminen. Vuoden lopulla julkaisimme selkokielellisen *Eurooppa ja minä* -teemanu-

meron ulkoministeriön tuella. Lehden materiaaleja julkaistaan myös verkkopalvelu Vernerissä.

Lisäksi rakensimme ja edesautoimme yhteiskunnallista keskustelua ja kehitysvammaisten elämään liittyvien teemojen käsittelyä valtamediassa. Otsikoihin nousivat erityisesti asumisen ja työllisyyden kysymykset, samoin liittokoukussa julkistettu *Vuoden tulppaani* -tunnustuspalkinto, joka annettiin *Kovasikajuttu*-elokuvalle ja *Pertti Kurikan Nimipäivät* -punkyhtyeelle.

Kotisivulla julkaisimme Ajankohtaista-sivulla 317 uutista (vähennystä edelliseen vuoteen 120). Ne kokosimme viikoittain uutiskirjeeseen, jolla oli vuoden lopussa 1010 tilaajaa. Tilaajien määrä kasvoi kertomusvuoden aikana noin 300 tilaajalla.

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
www.kvtl.fi

Sivuja katseltiin 503 203 kertaa.
Yksilöityjä katseluja oli 388 913 ja keskimääräinen sivuilla käytetty aika 1,27. Suosituimpia sivuja ovat olleet
Yhteystiedot
Tapahtumat
Paikallinen toiminta
Kurssit ja koulutus
Ammattisivut
Ajankohtaista
Perhesivut
Lakineuvonta

Google Analytics kautta kerättyä informaatiota verkkosivujen käyttömääristä 2013:

Mukaan.fi-palvelun perusparannus saatettiin loppuun kevätkaudella, mutta palvelun käyttäjämäärät pysyivät edelleen alhaisina. Helmikuussa 2012 avatun sosiaalisen median verkkopalvelun tarkoitus oli ollut vastata jäsenistöä nousseeseen toiveeseen. Tukiliitto halusi tarjota kanavan yhdistysten sisäiseen viestintään, ja samalla erilaisten teemojen ympärille syntyville keskusteluryhmille. Liittohallitus päätti lokakuun kokouksessaan, että palvelun ylläpitoon ja kehittämiseen ei enää satsata yhä rajalliseksi käyviä viestinnän resursseja. Päätettiin, että palvelu sulkeutuu alkuvuodesta 2014, mutta käytännössä toiminta hiipui lähes kokonaan jo ennen vuodenvaihdetta. Palvelun sulkeutumisesta tiedotettiin Tukiliiton lehdissä ja kotisivuilla. Samalla pyrittiin vahvistamaan jäsenistön toimintakykyä sosiaalisessa mediassa.

Päätimme pyrkiä vahvistamaan viestintää siellä, missä ihmiset jo luonnostaan ovat ja mihin myös uusien on helppo liittyä mukaan. Vuonna 2013 jäsenistömme otti Facebook-palvelua yhä vahvemmin omakseen – yhtä jalkaa muiden suomalaisten kanssa.

Tukiliiton tärkein kohtaustapa on liiton Facebook-sivu, jolla oli vuoden vaihtuessa yli 2600 tykkääjää (lisäystä edellisvuoteen 700), ja sivuilla käytiin aktiivista keskustelua päivittäin. Lisäksi eri toimijoilla oli lukuisia omia, aktiivisesti toimivia sivuja tai ryhmiä (mm. MAHTI, Perheily, Malike, Aika haastaa, Vaikuttava vertaistoiminta ja kymmenet paikalliset tukiyhdistykset).

Tukiliiton kotisivuille koottiin myös vinkkejä ja ohjeita sosiaalisen median haltuunottoon.

Twitter-sivulla julkaisimme 542 twiittiä eli lyhyttä uutista, jotka käsittelivät kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten elämänpiiriä.

Vuoden mittaan järjestettiin useita eri teemoista nousevia webinaareja. Lisäksi liittoko-

Leijan
30-vuotisjuhlavuoden
kunniaksi lehti kokosi
Me Itse ry:n kanssa
kehitysvammaisten
ihmisten viestejä
päättäjille.
Ministeri Krista Kiuru
vastaanotti Sano se
selkosuomeksi -repun
viesteineen syyskuussa.
Viestejä luovuttamassa
Piia Nordling,
Jaana Nordlund
ja Jasmin Blomander
Satakunnasta.

kous ja sitä edeltävä seminaari videoitiin ja näytettiin suorana verkkolähetyksenä, joka myös tallennettiin.

Valta virtaa -konferenssi

Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan (Kvank) vuotuisessa konferenssissa olimme päävastaullisia järjestäjiä yhdessä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön kanssa. Konferenssi – Valta virtaa nimeltään vuonna 2013 – järjestettiin ensimmäistä kertaa Tampereella. Tapah-tuman teemana olivat osallisuus ja itsemäärääminen. Tukiliiton viestintä kantoi vastuun Valta virtaa -konferenssin markkinoinnista ja tiedotuksesta, myös suhteessa valtamediaan. Konferenssi oli onnistunut ja se keräsi osallistujien näytksen, 325 osallistujaa.

Eettinen neuvosto

Eettisen neuvoston kokous pidettiin maaliskuussa Helsingissä. Erinomaisten alustusten ja keskustelujen aiheina olivat ”*Sikiöseulonnat tänään*” sekä ”*Kehitysvammaisten ihmisten vanhemmuus*”.

Kelaan vaikuttaminen

Kirjelmöimme Kelan sopeutusvalmennuskurssien muutoksista Kelaan, useille kansanedustajille ja ministereille sekä RAY:lle. Emme pystyneet vaikuttamisella estämään sopeutusvalmennuskurssien sisältöjen ja toteuttamistavan muuttumista, mutta olemme toimillamme tuoneet huoltamme esille ja seuranneet sopeutusvalmennuksen saatavuuden kehitystä.

TALOUS JA HALLINTO

TALOUS

Taloudellisesti vuosi oli tiukka Tukiliiton yleistoiminnassa. Jouduimme supistamaan kuluja mm. henkilöstömäärää vähentämällä. Talustilanne vakautettiin toimintavuoden aikana erilaisilla toimenpiteillä ja tiukalla kustannustietoisuudella.

Kehitysvammaisten Tukiliiton taloudellinen tulos vuonna 2013 oli 81 091 euroa ylijäämäinen (vuonna 2012 luku oli 72 565 euroa). Kokonaiskulut olivat 4 027 845 euroa (vuonna 2011 luku oli 2 427 139).

Raha-automaattiyhdistykseltä saadut avustukset olivat yhteensä 2 983 505 euroa (3 010 235 euroa). Raha-automaattiyhdistyksen avustuksista 1 164 049 (1 157 829) oli kohdennettu ja toiminta-avustuksia, yleisavustusta 995 000

euroa (966 000) ja projektiavustuksia kokeilu- ja kehittämistoimintaan 824 456 euroa (886 406).

Jäsenmaksutuotot 2013 olivat 195 453 euroa (195 937). Vuonna 2008 järjestetyn Yhteisvastuukeräyksen tuotto-osuus Kehitysvammaisten Tukiliitolle oli 166 371 euroa, josta vuosina 2008 – 2013 on käytetty 162 049 euroa ja josta on käyttämättä 4 322 euroa tilanteessa 31.12.2013.

Lainat olivat tilikauden päättyessä yhteensä 157 046 euroa, josta pitkäaikaista lainaa oli 143 390 euroa (157 046 euroa).

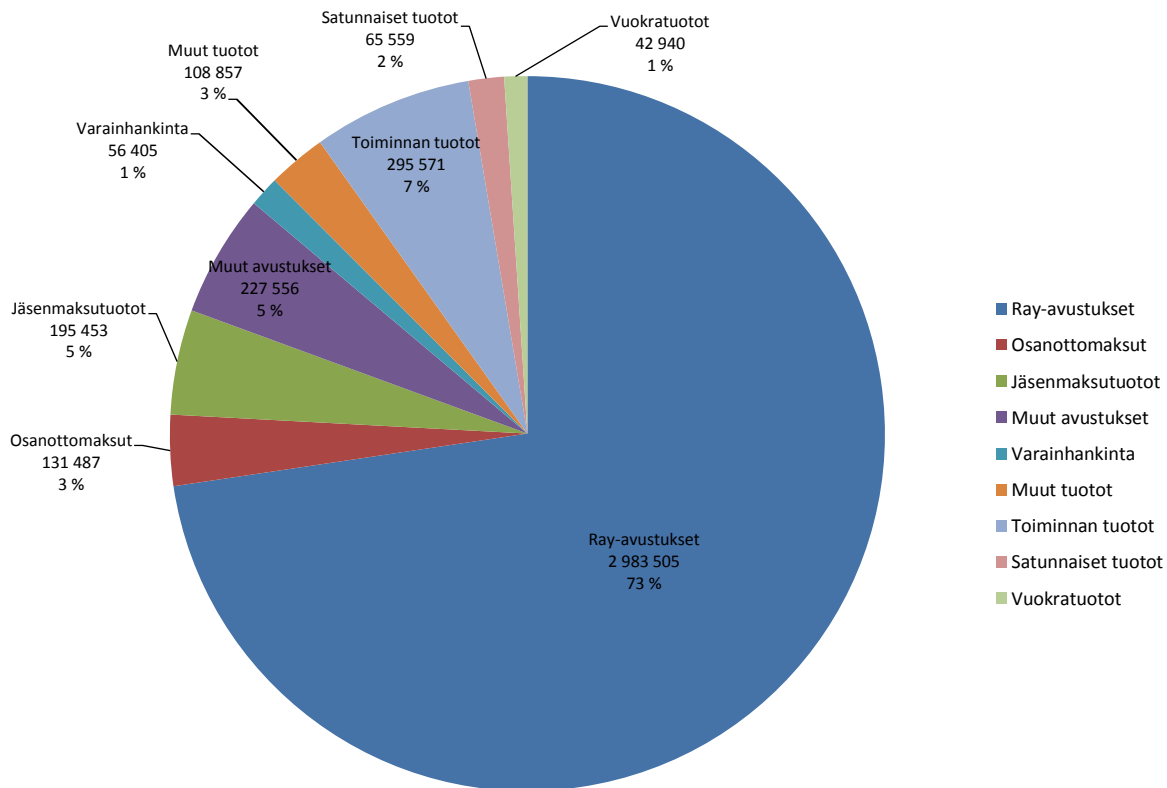
Poistoja tehtiin kaikista Tukiliiton omistuksessa olevasta kalustosta (25 % menojäännöspoisto) sekä aineettomista hyödykkeistä (20 vuoden tasapoisto) yhteensä 23 285 euroa.

Tunnusluvut Tukiliiton toiminnasta sekä taloudellisesta asemasta ja tuloksesta (1000 euroa)

	2013	2012	2011	2010	2009
Varsinaisen toiminnan tuotot	2 987	2 991	2 971	3 077	3 212
Varainhankinnan tuotot	56	64	76	54	73
Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot	5	2	4	0	2
Tilikauden yli-/alijäämä	81	73	8	-60	37
Omavaraisuusaste	86,3	81,3	74,1	72,3	73,5

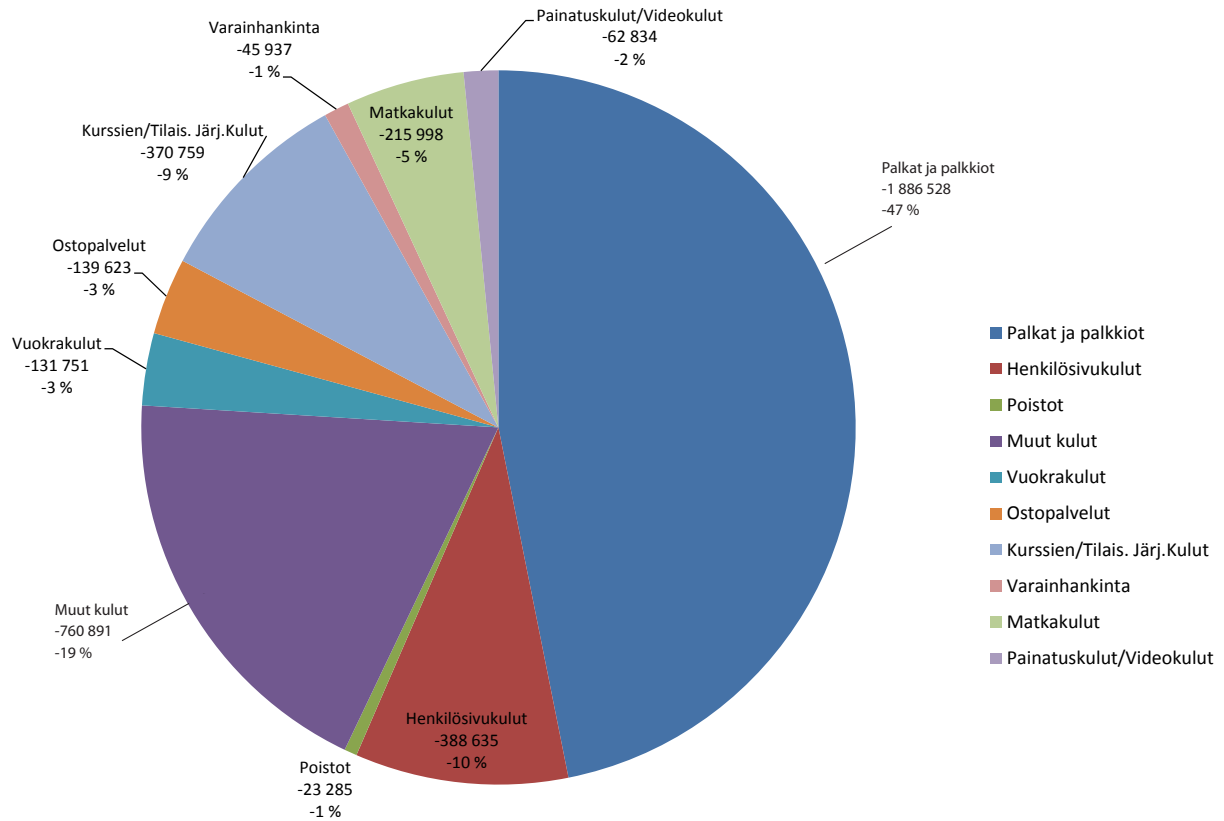
KEHITYSVAMMAISTEN TUKILIITTO RY, TUOTOT

Tuotot 4 107 333 euroa.

KEHITYSVAMMAISTEN TUKILIITTO RY, KULUT

Kulut 4 026 242 euroa.

TASE	31.12.2013		31.12.2012	
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat				
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	37 527,95		37 527,95	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>192 376,31</u>	229 904,26	<u>223 386,94</u>	260 914,89
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	194 221,72		54 313,00	
Koneet ja kalusteet	33 515,97		44 687,98	
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>746,71</u>	228 484,40	<u>995,62</u>	99 996,60
Sijoitukset				
Rahasto Mirja Martela pörssiosakkeet		424 586,40		464 826,40
Muut osakkeet ja osuudet		2 537 320,75		2 323 866,39
		2 961 907,15		2 788 692,79
Vaihto-omaisuus		34 626,52		35 793,26
Saamiset				
Myyntisaamiset	20 946,98		17 406,56	
Muut saamiset	52 197,38		21 008,24	
Siirtosaamiset	<u>85 516,24</u>	158 660,60	<u>117 875,07</u>	156 289,87
Rahat ja pankkisaamiset				
Rahasto Mirja Martela		9 737,77		8 551,77
Muut rahat ja pankkisaamiset		<u>1 168 575,01</u>		<u>756 945,30</u>
		<u>4 791 895,71</u>		<u>4 107 184,48</u>

	31.12.2013		31.12.2012
VASTATTAVAA			
Oma pääoma			
Muut rahastot			
Sidotut rahastot		2 969 232,69	2 117 259,02
Omakatteinen rahasto		426 725,98	462 010,52
Edellisten tilikausien voitto	655 986,28		583 420,97
Tilikauden yli-/alijäämä	<u>81 091,43</u>	737 077,71	<u>72 565,31</u> 655 986,28
Oma pääoma yhteensä		4 133 036,38	3 235 255,82
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen			
Lainat rahoituslaitoksilta		143 390,18	157 046,42
Lyhytaikainen			
Lainat rahoituslaitoksilta	13 656,24		13 656,24
Saadut ennakot	84 232,97		126 322,14
Ostovelat	39 214,03		189 311,78
Muut velat	40 967,25		37 912,03
Siirtovelat	<u>337 398,66</u>	<u>515 469,15</u>	<u>347 680,05</u> 714 882,24
		<u>4 791 895,71</u>	<u>4 107 184,48</u>

TULOSLASKELMA

	1.1.–31.12.2013	1.1.–31.12.2012
VARAINAINEN TOIMINTA		
Tuotot	2 986 795,12	3 001 361,03
Kulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 888 227,68	-1 935 218,95
Henkilösivukulut	-61 008,86	-74 817,26
Eläkevakuutusmaksut	-327 646,41	-332 659,67
Poistot	-23 284,55	-27 712,08
Vuokrat	-131 750,79	-125 618,10
Muut kulut		
Varsinainen toiminta	-1 255 943,93	-1 326 663,74
Käyttö- ja ylläpitokulut	-3 742,58	-30 102,98
Toimistokulut	-285 909,34	-333 279,65
Kulut yhteensä	-3 977 514,14	-4 186 072,43
Tuotto-/Kulujäämä	-990 719,02	-1 184 711,40
VARAINHANKINTA		
Tuotot	56 405,10	64 440,91
Kulut	-45 820,92	-77 993,77
Varainhankinta yhteensä	10 584,18	-13 552,86
Tuotto-/kulujäämä	-980 134,84	-1 198 264,26
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA		
Tuotot	5 177,62	4 254,86
Kulut	-4 510,07	-8 073,29
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä	667,55	-3 818,43
Tuotto-/Kulujäämä	-979 467,29	-1 202 082,69

	1.1. – 31.12.2013	1.1. – 31.12.2012
Rahastot		
Lahjoitus rahastoon	108,00	1 056,00
Tuotot	202 413,94	633 217,10
Kulut	-286 255,87	-173 162,14
Rahastot yhteensä	-83 733,93	461 110,96
Satunnaiset erät		
Testamenttilahjoitus	900 531,06	
Satunnaiset tuotot	65 558,72	308 648,00
YLEISAVUSTUKSET	995 000,00	966 000,00
Tilikauden tulos	897 888,56	533 676,27
Tilinpäätössiirrot		
Lahjoituksen siirto rahaston pääomaan	-108,00	0,00
Rahastojen muutos	-816 689,13	-461 110,96
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	81 091,43	72 565,31

RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYKSEN AVUSTUKSET 2013

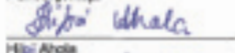
	Myönnetty 2013	Nostettu 1.1.– 31.12.2013	Nostamatta 31.12.2013	Siirto- saaminen vuodelta 2013	Siirty vuodelle 2014, ennakkomaksu	Vanhentunut
Toiminta-avustukset						
Yleisavustus						
Yhdistyksen toimintaan AY1	995 000	995 000				
Kohdennettu toiminta-avustus						
lki-instituutin toimintaan	237 000	237 000			15 469	
Pienten vamma-ryhmien yhteistyö-, tiedotus- ja tukitoimintaan	76 000	76 000			20 119	
Malike toimintaan	474 000	474 000				
Kehitysvammaisten ihmisten työllistymisen parantamiseksi koulutus- ja tiedotustoimintaan	130 000	130 000			30 479	
Europe in Action -konferenssi	9 000					
Edunvalvontaan	219 000	219 000			3 830	
Yhteensä	2 131 000	2 140 000			69 896	
Investointiavustukset						
Palvelinhuoneen jäähdytyksen rakentaminen	0	5 147				1 853
Hallinnon tukipalveluiden yhdistämiseen/toimitilat	0	14 000				
Yhteensä	0	19 147				
Projektiavustukset						
Best Buddies	160 000	151 171	21 298	1 017		
Äiti ei pysy kärryillä	200 000	216 758	8 437	0	14 337	
Vaikuttava vertaistoiminta	300 000	298 503	47 622	21 853		
Mahti	200 000	187 061	60 345	42 421		
Yhteensä	860 000	853 493	137 702	65 291		
AVUSTUKSET YHTEENSÄ	2 991 000	3 012 640	137 702	65 291	84 233	

KEHITYSVAMMAISTEN TUKILIITTO RY
Lisäohjauksen ja toiminnanjohtajan sähköpostia

Tampereella 4, huhtikuuta 2014

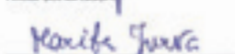
Jari Pulkkinen
Puheenjohtaja

Hilja Ahola

Riitta Johansson

Marja Järvi

Maunu Kaipainen

Kaarina Korhonen

Kaisu Lehtonen

Lyyli Rönkä

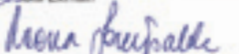
Marita Tuominen

Pirkko Tahvola

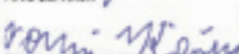
Aika Ekman

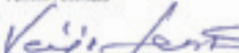
Leena Jokipalva

Arvo Järvinen

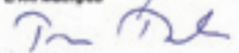
Tommi Kuumäki

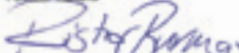
Veijo Lehtonen

Erkki Mäenpää

Tuomo Takala

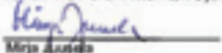
Risto Boman
Toiminnanjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Tampereella 9, 4 2014

Idman Villén Grant Thornton Oy, KHT-yhteisö

Mirja Anttila
KHT

Tapio Lehtinen
HTM

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n liittohallinnolle

Olemme tilintarkastaneet Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.-31.12.2013. Tilinpäätös sisältää taseen, tulo-laskelman ja lisätiedot.

Liittohallituksen vastaus

Liittohallitus vastaa tilinpäätöksen lausumisesta ja siitä, että se antaa oikeat ja riittävät tiedot Suomesta voimassa olevien tilinpäätöksen lausimista koskevien säännösten mukaisesti. Liittohallinnon on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on laimukainen ja varsinhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuuksiemme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä. Tilintarkastukshäly edellyttää, että noudatamme ammatillisuusperiaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnitteleminen ja suorittaminen tilintarkastuksen hankkimisemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä olennaisia virheellisyyttä, ja siitä, ovatko liittohallituksen jäsenet syyllistyneet teloon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhdistystä kohtaan, taikka rikkooneet yhdistystä tai yhdistyksen sääntöjä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteillä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätöksen sisältävistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksiä tai virheistä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisällisen valvonnan, joka on riittävästi merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen lausimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisällistä valvontaa pyytävänsä suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet, mutta ei siitä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhdistyksen sisällisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen lausimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidoittain arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsitteemme mukaan olemme hankkineet lausuntoemme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoituksen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto

Lausuntomme esittämme, että tilinpäätös antaa Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen lausimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksista ja taloudellisesta asemasta.

Tampereella, huhtikuun 9. päivänä 2014

Idnan Vilén Grant Thornton Oy, KHT-yhteisö

Matti Niemelä, KHT
Hämeentie 26, 33100 Tampere

Tapio Lehtinen, HTM
Lehtorinkatu 11, 33720 Tampere

Teatterista voimaa vuorovaikutukseen -kursilla Mari Huhtala Hämeenkyröstä kiipesi Ellivuoren Pirunvuorelle.

APURAHAT JA RAHASTOT

Tukiliitolla on eri aikoina perustettuja rahastoja yhteensä neljä: Jenny ja Antti Kuusiston rahasto, Mirja Martelan rahasto, Omaisten tekemän vaikuttamis- ja järjestötyön rahasto sekä Reino, Kerttu ja Leena Pärnäsen rahasto. Myös Sirkku Taljan rahasto oli olemassa vielä 2013 lopussa, mutta sen pääoma on aikojen saatossa tullut käytetyksi rahaston tarkoituksen mukaisesti.

Jaoimme rahastoista apurahoja kehitysvammaisille henkilöille ja heidän toimintaryhmille.

Suorien apurahojen 2013 rahoituksen jakautuminen rahastoittain:

Mirja Martelan rahasto	10 000 e
Jenny ja Antti Kuusiston rahasto yhteensä	10 000 e 20 000 e

Jaoimme myös tukea teemalomiin ja kesäleiriin eli toimintaan, joka kohdistui suoraan perheille ja aikuisille kehitysvammaisille henkilöille. Suoriin apurahoihin, teemalomiin ja leiriavustukseen käytimme vuonna 2013 yhteensä 52 900 euroa (24 900 euroa vuonna 2012); tästä summasta suorien apurahojen määrä oli 20 000 euroa.

Suorien apurahojen määrä oli kasvussa: vuonna 2013 jaoimme apurahan 30 ryhmälle ja 56 yksityishenkilölle, yhteensä siis 86 apurahan saajalle (50 vuonna 2012). Apurahahakemuksia saapui 40 ryhmältä ja 73 yksityishenkilöltä.

Rahastojen tuella toteutettuihin tuettuun perhelomaan osallistui 12 isovanhempaa ja 8 erityislasta ja, tuettuun aikuisten lomaan 7 henkilöä ja Soppatyttöjen kurssille ja ravintolapäivään 6 henkilöä. Rahastoista tuettiin lisäksi työllisyyttä ja Leija-lehden maksuttomuutta. Uuden Reino, Leena ja Kerttu Pärnäsen rahaston

Jaana Teräväinen

Myös tamperelainen Puuwilliorkesteri sai tukea toimintaansa. Kuvassa bändin jäsenistä Valto Palomäki, Ritva Venesalo, Jouni Numminen, Kati Jääskeläinen ja Marianne Ruuskanen.

toiminta käynnistyi: ensimmäisiä rahoitettavia kohteita olivat kesäleiri ja alueellinen selvityshenkilötyö.

VARAINHANKINTA

Pidimme varainhankinnan kehittämises- sä väli vuoden. Organisaatiossa oli henkilövaihdok- sia ja muita muutoksia eikä varainhankinnan kehittämistyöhön voitu panostaa. Huolimatta toiminnan matalasta profilista varainhankin- nan tulos kuitenkin parani, johtuen kustannus- ten karsinnasta ja aiemmin tehdystä varainhan- kintaa rakentavasta pohjatyöstä.

Tukiliiton syyskonsertti oli jälleen kaikin puo- lin onnistunut, ja tapahtuma keräsi yli 1600 kon- serttievierasta eri puolelta Etelä- ja Keski-Suo- mea. Pieni ele -keräys oli tauolla, joten jäsen- maksujen jälkeen tärkeimmäksi varainhankin- nan muodoksi kohosikin juuri syyskonsertti. Myös satunnaiset suuret lahjoitukset ovat mer- kittäviä liiton pitkän aikavälin varainhankinnan kannalta, vaikka toimintavuonna suuria lahjoi- tuksia ei saatukaan. Jatkoimme liiton omaa ra- hankeräystä, mutta markkinointiponnistelujen puuttuessa keräyksen tuototkin jäivät vielä tois- taiseksi pieniksi.

Osallistuimme vammais- ja terveysjärjestö- jen Pieni ele -keräyksen kehittämiseen ja johta- miseen valtakunnallisessa keräystoimikunnassa. Pieni ele -keräyksessä tehty työ näkyi vuoden 2014 EU-vaalien keräykseen ilmoittautumises- sa: liiton jäsenyhdistyksiltä tuli 152 ilmoittau- tumista kuntiin ympäri maan, 16 % enemmän ilmoittautumisia kuin aiemmassa 2012 keräyk- sessä. Vastikkeellisen varainhankinnan puolella jatkoimme tuotemyyntiä Ystävänkauppa verk- kokaupassa, panostaen hyvin rajoitetusti vain

joulu- ja kampanjamyyntiin. Samalla tuimme jäsenyhdistysten varainhankintaa välittämällä niille myytäviä tuotteita.

YHTIÖT

Tukiliiton konserniin voi lukea kuuluvaksi Kiin- teistö Oy Tulppaanitalon sekä lähinnä varain- hankintaan perustetun Tulppaanituki Oy:n.

Vuosi 2013 oli Kiinteistö Oy Tulppaanitalon 25. toimintavuosi. Yhtiön osakepääoma jakau- tui siten, että Kehitysvammaisten Tukiliitto ry omistaa osakkeista 80 % ja Kehitysvammais- ten Palvelusäätiö 20 %. Yhtiökokous pidettiin 29.4.2013. Hallitus kokoontui usein, 11 kertaa. Hallituksen jäsenet olivat Risto Burman (pu- heenjohtaja), Markku Virkamäki, Päivi Havas, Mika Kankainen, Arto Mäkinen. Sivutoimise- na (oto) isännöitsijänä ja yhtiön toimitusjohta- jana toimi Toni Reiju.

Tilikauden voitto oli 1 448 euroa. Yhtiöllä on vahvistettuja ja vanhentumattomia tappioita edellisiltä vuosilta 12 487 euroa. Vastikkeita pe- rittiin 92 910 euroa ja autopaikkavuokria 5 766 euroa. Kuluja taloyhtiöllä oli kaikkiaan 93 547 euroa. Kiinteistön verotusarvo vuonna 2013 oli 1 776 173 euroa. Yhtiöllä ei ollut rahoituslainoja.

Vuoden aikana valmisteltiin Tulppaanita- lon modernisointi- ja perusparannushanketta ja tehtiin mm. hankkeen arkkitehti- ja erikois- suunnittelu. RAY tukee perusparannusta inves- tointivastuksella. Perusparannus on tarkoitus toteuttaa 2014–2015 aikana.

Tulppaanituki Oy on lähinnä varainhankin- taan suuntautunut yhtiö. Yhtiöllä ei kuiten- kaan ollut toimintaa eikä toimintakuluja, ku- ten ei edellisenäkään vuonna. Tukiliiton omis- tusosuus yhtiössä on 80 %.

LIITTOHALLITUS

Kehitysvammaisten Tukiliiton hallitus kokoon-tui toimintavuoden aikana kuusi kertaa – näis-tä yksi oli sähköpostikokous. Käsiteltäviä pykä-liä kokouksissa oli yhteensä 124. Puheenjoh-tajana toimi kaudelle 2012–2014 valittu Jyrki Pinomaa. Tiedotimme hallituksen päätösis-tä jäsenyhdistyksille sähköpostitiedotteella jo-ka kokouksen jälkeen. Liittohallitus osallistui lokakuussa strategiaseminaariin. Monet liitto-hallituksen jäsenet edustivat liittoa erilaisissa tilaisuuksissa.

Valtakunnalliset työryhmät

Liittohallituksen perustamissa ns. ohjelmakul-mien valtakunnallisissa työryhmissä oli jäsenenä yhteensä 54 paikallistoiminnan edustajaa. Työ-ryhmien jäsenet on valittu tukipiirien ehdotta-mista henkilöistä.

Työryhmät kokoontuivat vuoden aikana kak-si kertaa. Työryhmien kausi päättyi vuoden lo-pussa. Työryhmissä pohdittiin esimerkiksi tieto-pakettien/oppaiden tarvetta, toiminnan näky-vyyttä sekä vaikuttamisen muotoja.

JOHTORYHMÄ

Liittohallitukselle asioita valmistelivat ja esitte-livät johtavat toimihenkilöt, jotka samalla muo-dostivat johtoryhmän. Johtoryhmän jäsenet olivat: Risto Burman (pj), Oili Jyrkämä, Jut-ta Keski-Korhonen ja Tupu Sammaljärvi (5.10. 2013 asti).

Myös talouspäällikkö Sanna-Maija Kela osal-listui asioiden valmisteluun liittohallitukselle.

Liittohallitus 2013

Varsinaiset jäsenet

Jyrki Pinomaa, pj	
Pirkko Tähtelä, varapj.	
Hilpi Ahola	Jukka Ekman
Hannu Kaipainen	Tommi Kivimäki
Kaarina Korhonen	Veijo Lehtonen
Erkki Mäenpää	Pentti Nyman
Eija Parttimaa	Pekka Pokkinen
Reino Rantamäki	Lyyli Röning
Helena Suosalmi	Tuomo Takala
Maritta Tuominen	

Varajäsenet

Raimo Haapakoski	Heidi Hyvönen
Tiina Hämäläinen	Riitta Johansson
Leena Jokipakka	Arvo Järvinen
Sirkku Lappalainen-Ruppa	Johanna Käpynen
Sirpa Mahonen	Minna Lintulahti
Harri Nieminen	Päivi Nykänen
Laina Romppainen	Kirsti Rämö
Ulla Topi	Tarja Vihanta

HENKILÖSTÖ

Jouduimme poikkeuksellisesti supistamaan henkilöstömäärää kulusäästöjen aikaan saa-miseksi. Lopetimme kokonaan kaksi työtehtä-vää. Toisen tehtävän kohdalla työntekijä voitiin

Kalaa tuli! Haastavasti käyttäytyvien lasten perhekurssilla elokuussa käytiin kalassa. Jesse Karhu tutkii saalista, ympärillä Joona Jauhiainen sekä Iida ja Eetu Ikonen.

siirtää muuhun tehtävään talon sisällä, toisessa tapauksessa jouduimme irtisanomaan työntekijän työsopimuksen.

Tukiliitossa työskenteli vuoden lopussa päätoimisia työntekijöitä 48 (51). Toimistot sijaitsivat 6:lla (7) eri paikkakunnalla. RAY:n yleisavustuksella ja omalla varainhankinnalla toteutettava liiton yleistoiminta koostui 15 työtehtävästä. Näistä työtehtävistä valtaosa, eli kahdeksan, kohdistui yhdistystoiminnan tuki- ja kehittämissuhteisiin. Pääosa liiton muusta työpanoksesta (33 työntekijää) kohdistui tiettyihin, rahoitusvaiheessa määriteltyihin kohteisiin.

Henkilöstön koulutuksiin ja työnohjaukseen käytimme 36 300 euroa (51 000 euroa vuonna

2012). Ostimme työterveyshuollon palvelut Suomen Terveystalolta. Laskutetut työterveyshuollon kustannukset olivat keskimäärin 659 euroa/ työntekijä (624). Tukiliiton tarjoamaan työterveyshuoltoon kuului muihin työnantajiin verrattuna keskimääräistä laajempi sairaudenhoito. Jatkoimme työyhteisön vapaaehtoisuustoimintaa (mahdollisuus 1 pv/vuosi). Jaoimme henkilöstölle yhteensä 1115 kappaletta liikunta- ja kulttuuriseteleitä (969).

Koulutuksiin käytimme seurannan mukaan 1,3 % työajasta, kun viime vuonna tilastoitu koulutuksen osuus oli 0,4 % ja aiempina vuosina osuus on vaihdellut välillä 0,7–2,0. Sairauspoissaolojen osuus koko työajasta oli 5,6 %,

Teemaviikkoa varten MEKA TV kuvasi Hempan Pumpun ”Jokainen ihminen on laulun arvoinen” -museovideon kesäkuussa Nokialla. Kuvissa Jouni Ryttyläinen äänittämässä Erja Jutilan haastattelua ja yhteen komeaääninen solisti Mertsii Palmroth iloisen porukan keskellä.

kun viime vuonna se oli 3,7 % ja viime vuosina osuus on vaihdellut 2,1 – 3,7 % välillä.

TUKIPALVELUT:

Talous- ja palkkahallinnon palvelut sekä toimitilapalvelut

Talous- ja palkkahallinnon tehtävät sekä ICT-tuen olemme järjestäneet vuodesta 2010 alkaen yhdessä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön, KVPS Tukena Oy:n ja Me Itse ry:n kanssa (nk. hallinnon tukipalvelut). Tukipalveluiden kustannukset katetaan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Tulppaanitalon yhdistetyt tukipalvelut ovat osoittaneet neljän vuoden aikana, että Tukiliitto

on pystynyt vähentämään hallintoon käyttämiään kuluja. Huolimatta tietotekniikan palvelujen kustannusten yleisestä ja jatkuvasta nousupaineesta: yhteisten tukipalveluiden kautta on pystytty hyödyntämään uutta teknologiaa tehokkaasti. Kun hallinnon tukipalveluiden yhdistämisprosessiin ryhdyttiin, oli Kehitysvammaisten Palvelusäätiöllä kahdeksan, ja Tukiliitolla viisi henkilöä tukipalveluissa. Käytössä olivat kaksinkertaiset palvelimet, laitteet ja ohjelmistot. Tällä hetkellä yhteisissä tukipalveluissa työskentelee 10,6 henkilöä yksillä palvelimilla, laitteilla ja ohjelmilla. Samana aikana neljän vuoden kuluessa toiminnan volyymit ovat kasvaneet.

Tukiliitto tuotti Tulppaanitalolla siivous- ja cateringpalveluita sekä oman järjestötoiminnan tarpeisiin että muille talon käyttäjille.

VERKOSTOTYÖ JA JÄSENYYYDET

Yhteistyö ja verkostoituminen ovat keskeinen osa Kehitysvammaisten Tukiliiton toimintaa. Lista yhteistyökumppaneista ja verkostoista löytyy kotisivulta osoitteessa www.kvtl.fi. Varsinaisena jäsenenä Tukiliitto oli vuoden 2013 lopussa seuraavissa yhteisöissä ja palveluissa:

Aikakauslehtien Liitto
Best Buddies International
EURORDIS
Inclusion Europe
Inclusion International
Kultti ry
Lastensuojelun Keskusliitto
Lehtimäen opiston kannatusyhdistys
Nordiska samarbetsråd (Pohjoismainen yhteistyöneuvosto)
Opintotoiminnan Keskusliitto
Raha-automaattiyhdistys
Sosiaalialan työnantajaliitto / Elinkeinoelämän Keskusliitto
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys
Suomen Aivot (uusi)
Suomen Omaishoidon verkosto (uusi)
Tuettu työllistyminen ry
Vammaisfoorumi
Verner, kehitysvamma-alan verkkopalvelu

Lisäksi Tukiliitto on perustajajärjestö seuraavissa säätiöissä. Niiden hallituksissa hallituksen jäsenenä toimi Tukiliiton nimittämä edustaja:

Aspa-säätiö
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö
VATES-säätiö

TOIMIJAT JA TEKIJÄT

TUKIPIIRIT

Tukipiirit ja henkilöjäsenet piireittäin.

Tukipiiri	2013	2012	2011	2010
Etelä-Hämeen Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	1313	1333	1330	1360
Etelä-Savon Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	462	423	507	509
Kainuun Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	401	399	404	412
Kehitysvammaisten Pohjois-Savon Tukipiiri ry	894	869	874	859
Keski-Suomen Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	680	666	658	780
Kymen Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	1347	1358	1339	1329
Lapin Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	929	963	990	1012
Pirkanmaan Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	1800	1771	1772	1763
Pohjois-Karjalan Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	705	726	701	684
Pohjois-Pohjanmaan Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	1703	1722	1727	1706
Pohojalaaset-99 Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	1464	1491	1478	1497
Satakunnan Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	610	640	671	688
Uudenmaan Tukipiiri ry	2410	2425	2435	2512
Varsinais-Suomen Kehitysvammaisten Tukipiiri ry	1235	1378	1384	1447
Muut valtakunnalliset	1110	1059	964	914
Kehitysvammaisten Tukiliitto yhteensä	17063	17223	17234	17472

PAIKALLISYHDISTYKSET

Kehitysvammaisten Tukiliiton yhdistyksissä oli henkilöjäseniä vuoden lopussa 17 063.
Edellisen vuoden lopussa henkilöjäseniä oli yhteensä 17 228.

ETELÄ-HÄMEEN TUKIPIIRI RY

Forssan seudun kvt ry	197
Hausjärven kvt ry	45
Heinolan kvt ry	87
Hämeenlinnan seudun kvt ry	268
Janakkalan kvt ry	87
Lahden seudun kvt ry	358
Lopen kvt ry	26
Riihimäen kehitysvammatuki ry	166
Sysmän kvt ry	79
Piiri yhteensä	1 313

ETELÄ-SAVON TUKIPIIRI RY

Joroisten kvt ry	21
Juvan kvt ry	39
Kerimäen kvt ry	20
Mikkelin seudun kvt ry	232
Mäntyharjun-Pertunmaan kvt ry	58
Punkaharjun kvt ry	28
Rantasalmen kvt ry	17
Savonlinnan kvt ry	47
Piiri yhteensä	462

KAINUUN TUKIPIIRI RY

Kajaanin kvt ry	107
Kuhmon kvt ry	84
Puolangan kvt ry	40
Ristijärven kvt ry	30
Sotkamon kvt ry	41
Suomussalmen kvt ry	68
Vaalan kvt ry	31
Piiri yhteensä	401

KESKI-SUOMEN TUKIPIIRI RY

Jämsän seudun kvt ry	177
Karstulan kvt ry	60
Keski-suomen kvt ry	274
Keuruun seudun kvt ry	44
Kuhmoisten kvt ry	15
Saarijärven seudun kvt ry	80
Viitasaaren kvt ry	30
Piiri yhteensä	680

KYMEN TUKIPIIRI RY

Anjalankosken kvt ry	122
Haminan seudun kvt litin ja jaalan kvt ry	125
Imatran seudun kvt ry	52
Joutsenon kvt ry	319
Kotkan kvt ry	104
Kouvolan seudun kvt ry	172
Kuusankosken kvt ry	115
Lappeenrannan kvt ry	147
Rautjärven kvt ry	170
Piiri yhteensä	21
	1 347

LAPIN TUKIPIIRI RY		POHJOIS-KARJALAN TUKIPIIRI RY	
Inarin kvt ry	69	Ilomantsin-Tuupovaaran kvt ry	66
Kehitysvammaistuki 77 Kemi ry	95	Joensuun kvt ry	149
Kemijärven kvt ry	119	Juuan kvt ry	45
Kemin seudun kvt ry	39	Keski-Karjalan kvt ry	51
Kittilän kvt ry	78	Kontiolahden kvt ry	37
Kolarin kvt ry	28	Lieksan kvt ry	88
Posion kvt ry	27	Liperin kvt ry	63
Ranuan kvt ry	56	Outokummun kvt ry	65
Rovaniemen kvt ry	191	Polvijärven kvt ry	74
Sallan kvt ry	40	Ylä-Karjalan kvt ry	67
Sodankylän kvt ry	88	Piiri yhteensä	705
Tervolan kvt ry	22		
Tornion kvt ry	41	POHJOIS-SAVON TUKIPIIRI RY	
Ylitornion kvt ry	36	Ilalmen kvt ry	65
Piiri yhteensä	929	Kaavin kvt ry	19
		Keiteleen kvt ry	14
PIRKANMAAN TUKIPIIRI RY		Kiuruveden kvt ry	29
Elvy ry	29	Kuopion hoiva ry	201
Hämeenkyrön kvt ry	87	Lapinlahden kvt ry	19
Ikaalisten-Parkanon kvt ry	91	Leppävirran kvt ry	99
Kangasalan seudun kvt ry	125	Maaningan kvt ry	24
Mäntän seudun kvt ry	91	Nilsian kvt ry	33
Nokian kvt ry	283	Pielaveden kvt ry	30
Oriveden seudun kvt ry	42	Rautalammin kvt ry	9
Ruoveden-virtain kvt ry	61	Siilinjärven kvt ry	94
Sastamalan seudun kvt ry	71	Suonenjoen kvt ry	86
Tampereen kvt ry	760	Tuusniemen kvt ry	39
Valkeakosken seudun kvt ry	160	Varkauden kvt ry	86
Piiri yhteensä	1 800	Varpaisjärven kvt ry	33
		Vieremän kvt ry	14
		Piiri yhteensä	894

POHOJALAASET -99 TUKIPIIRI RY

Alajärvi-Vimpelin kvt ry	50
Halsua-Kaustinen-Veteli kvt ry	45
Ilmajoen kvt ry	49
Jalasjärven kvt ry	63
Jurvan kvt ry	60
Kannuksen kvt ry	25
Kauhajoen kvt ry	139
Kauhavan-Härmäin kvt ry	105
Kokkolan kvt ry	94
Kurikan kvt ry	93
Laihian kvt ry	69
Lappajärven-Evijärven kvt ry	19
Lapuan kvt ry	51
Seinäjoen seudun kvt ry	190
Suupohjan kvt ry	102
Teuvan kvt ry	43
Toholammin-Lestijärven kvt ry	31
Vaasan seudun kvt ry	129
Vähäkyrön kvt ry	54
Ähtärin sisupussit ry	53
Piiri yhteensä	1 464

POPOKE RY

Alavieskan kvt ry	45
Haapajärven kvt ry	69
Haapaveden kvt ry	71
Haukiputaan kvt ry	60
Iin kvt ry	53
Kalajoen kvt ry	43
Kempeleen kvt ry	53
Kiimingin kvt ry	33
Kuusamon kvt ry	152
Kärsämäen kvt ry	33
Lakeuden kvt ry	65
Muhoksen kvt ry	71

Nivalan kvt ry	50
Oulaisten seudun kvt ry	66
Oulun kvt ry	381
Oulunsalon kvt ry	36
Pudasjärven kvt ry	76
Pyhäjärven kvt ry	41
Raahen seudun kvt ry	67
Rantsilan kvt ry	14
Reisjärven kvt ry	33
Ruukin kvt ry	21
Sievin kvt ry	51
Taivalkosken kvt ry	37
Utajärven kvt ry	27
Vihannin kvt ry	16
Ylivieskan kvt ry	39
Piiri yhteensä	1 703

SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY

Eurajoen kvt ry	26
Euran seudun kvt ry	94
Harjavan seudun kvt ry	150
Huittisten seudun kvt ry	61
Pohjois-Satakunnan kvt ry	76
Porin seudun kvt ry	117
Rauman seudun kvt ry	86
Piiri yhteensä	610

UUDENMAAN TUKIPIIRI RY

Espoon kvt ry	291
Helsingin	
kehitysvammatuki 57 ry	726
Hyvinkään kvt ry	117
Karjaan seudun kvt ry	51
Keski-Uudenmaan kvt ry	202
Kirkkonummen kvt ry	103
Lohjan seudun kvt ry	86

Luoteis-Uudenmaan kvt ry	58
Mäntsälän seudun kvt ry	73
Nurmijärven kvt ry	186
Porvoon seudun kvt ry	109
Rinnetuki ry	125
Vantaan kvt ry	283
Piiri yhteensä	2 410
VARSINAIS-SUOMEN TUKIPIIRI RY	
Halikon kvt ry	27
Kaarinan kvt ry	86
Killin kvt ry	299
Laitilan kvt ry	51
Loimaan seudun kvt ry	100
Paimion seudun kvt ry	0
Salon kvt ry	118
Someron seudun kvt ry	111
Turun seudun kvt ry	348
Uudenkaupungin seudun kvt ry	95
Piiri yhteensä	1 235
VALTAKUNNALLISET YHDISTYKSET	
Frax ry	50
Me itse ry	898
Suomen Angelman-yhdistys ry	47
Suomen PWS-yhdistys ry	115
Yhteensä	1 110
Tukiliitto yhteensä	17 063

VUODEN TULPPAANI

JT

**Kovasikajuttu palkittiin liittokokouksessa.
Pertti Kurikan Nimipäivät -bändi
noutamassa palkintoa.**

Kovasikajuttu-elokuva sai
Vuoden tulppaani -tunnustuksen.

Vuoden tulppaani -tunnustus
on erityinen kiitos siitä,
että Kovasikajuttu-elokuva on nostanut
kehitysvammaisten ihmisten
omaehtoisen kulttuurin valtamediaan
ryminällä – eli vahvasti ja voimakkaasti.

Kehitysvammaisten Tukiliitto myöntää
Vuoden tulppaani -tunnustuksen
henkilölle, yhteisölle tai hankkeelle,
joka edistää suvaitsevaisuutta
ja helpottaa kehitysvammaisten ihmisten
liittymistä yhteiskuntaan.

KUNNIAMERKIT

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry myöntää
kunniamerkkejä, Kultatulppaani-tunnustusmerkkejä ja viirejä.
Kunniamerkit ovat kultainen, hopeinen ja pronssinen.

Kultatulppaani

Rovaniemen kvt ry	Matti Väliahdet
Hämeenlinnan seudun kvt ry	Onni-Sakari Karisto
Kajaanin kvt ry	Tyine Holappa

Hopeinen

Haukiputaan kvt ry	Merja Kosamo	Varkauden kvt ry	Mervi Virtanen
Haukiputaan kvt ry	Terttu Kyngäs	Varkauden kvt ry	Raili Yrjänheikki
Haukiputaan kvt ry	Sauli Lempiäinen	Muhoksen kvt ry	Heino Vimpari
Haukiputaan kvt ry	Paula Mäntyniemi	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Arja Nikkilä
Haukiputaan kvt ry	Maritta Ojala	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Pipsa Nurmi
Muhoksen kvt ry	Eeva Lotvonen	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Arja Patama
Kymen tukipiiri ry	Ritva Jääskeläinen	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Liisa Salmela
Kymen tukipiiri ry	Esko Käki	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Anne Soittila
Varkauden kvt ry	Päivi Koponen	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Piia Tjukanov-Heinonen
Varkauden kvt ry	Olavi Peiponen		

Pronssinen

Varkauden kvt ry	Juha Koivula	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Minna Juurioja-Salo
Varkauden kvt ry	Antti Raak	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Virpi Kesti
Muhoksen kvt ry	Matti Puhakka	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Jouni Toivanen
Muhoksen kvt ry	Yrjö Laihiainen	Hämeenlinnan seudun kvt ry	Janne Väinölä
Muhoksen kvt ry	Tuula Vääräniemi		

Toiminnanjohtaja
Risto Burman

ASIAANTUNTIJUUSTOIMINTA

Asiantuntijuustoiminnan päällikkö
Tupu Sammaljärvi

Koulutustoiminta

Koulutustoiminnan esimies
Anne Grönroos

Kouluttaja
Pia Henttonen

Koulutussuunnittelijat
Soilikki Alanne
Veijo Nikkanen
Taija Humisto (ts.)
Taina Koivunen-Kutila

Toimistotyöntekijä
Silja Filppu

Äiti ei pysy kärryillä -projekti

Projektipäällikkö
Pia Mölsä

Verkostokoordinaattori
Erja Kähkönen, Kouvola

Projektityöntekijä
Marjukka Suurpää, Kouvola

MAHTI-projekti

Projektipäällikkö
Pia Björkman

Projektityöntekijä
Minni Haveri

Malike

Malike-toiminnan esimies
Susanna Tero

Verkostokoordinaattori
Tanja Tauria

Palvelusihteeri
Päivi Ojanen

Koulutussuunnittelijat
Anssi Helin
Soile Honkala

Toimintavälineneuvoja
Antti Tulasalo

Toimintavälineohjaaja
Kari Mäkinen

KANSALAISTOIMINTA

Kansalaistoiminnan päällikkö
Oili Jyrkämä

Kansalaistoiminnan esimies
Päivi Havas

Aluekoordinaattorit
Hanne Mustonen, Helsinki
Jonna Suhonen, Kuopio
Tanja Laatikainen, Hämeenlinna

Projektitutkija
Lea Vaitti

Suunnittelija, ts
Pienet vammaryhmät
Sanna Salmela

Jäsensihteeri
Sinikka Niemi

Toimistotyöntekijä
Timo Seppälä

Best Buddies -projekti

Projektipäällikkö
Taru Oulasvirta

Projektityöntekijä
Petra Saarinen

Aluevastaava
Jonna Laitinen, Oulun seutu
Elina Markuksela, Jyväskylän seutu
Miisa Sankila, Jyväskylän seutu
Markus Susi, pääkaupunkiseutu

Vaikuttava vertaistoiminta -projekti

Projektipäällikkö
Marjo Harju

Viestintävastaava
Hanna Rajakangas

Projektityöntekijät
Päivikki Hoolan, Helsinki
Marjo Juuti-Tavi, Kuopio

VAIKUTTAMISTOIMINTA

Vaikuttamistoiminnan päällikkö
Jutta Keski-Korhonen

Vaikuttamistoiminnan esimies
Kari Vuorenpää

Työelämän asiantuntija
Mari Hakola

Johtava lakimies
Sirkka Sivula

Lakimies
Tanja Salisma

Lakineuvoja
Maritta Ekmark

Johtava aluekoordinaattori
Ritva Still, Oulu

Aluekoordinaattori
Salla Pyykkönen, Hämeenlinna

Viestinnän esimies
Merja Määttänen

Tiedottaja
Jaana Teräväinen

Siivous ja catering

Siivoustyön esimies
Tiina Hänninen

Keittiötyöntekijä
Esa Pajunen

